

Veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A. R. L. U. S.

Vechiul și noul
pe malurile Daugavei

de S. PODINĂ

(pag. 5)

70 de ani de la nașterea lui
MAIAKOVSKI

„Scrisoare către Tatiana Iakovleva“

„Dăm toată atenția tehnicii?“

„La tropice“

În românește de CICERONE THEODORESCU

(pag. 8)

La Festivalul cinematografic de la Moscova, actrițele Eva Murniete (R. S. S. Letonă) și Bertina Acevedo (Cuba)

Citiți în pag. 6-7

In căutarea timpului trecut...

Din adâncul veacurilor

de M. D. Matei

Marea taină a mayașilor

de Ing. Aurel Dimboiu

ANUL XIX

29

(957)

19 Iulie 1963

12 pagini, 1 leu

memento

cu 160
de km
pe oră!

Pe linia ferată Moscova-Leningrad a intrat în funcțiune un tren care circulă cu o viteză medie de 120 de kilometri și maximă de 160 de kilometri pe oră. Este mai mult de o dată și jumătate viteza pe care o are un avion în clipa cind decolează.

Trenul străbate distanța dintre capitala Uniunii Sovietice și cetatea de pe Neva în mai puțin de 6 ore. Pînă acum, durata cea mai scurtă realizată este de 5 ore și 27 de minute.

Dar aceasta nu este o limită. Cînd lucrările de modernizare a liniei ferate Moscova-Leningrad se vor termina, trenurile vor putea atinge un maximum de 200 de kilometri pe oră.

Nu este vorba de experimente cu locomotive care circulă singure sau cu 1-2 vagoane atașate la ele. Convoaiele care parcurg traseul sînt alcătuite din zece vagoane și totalizează un număr de 680 de călători.

Și acum, o comparație. Cel mai rapid expres din Statele Unite, numit „Secolul XX”, care circulă între New York și Chicago dezvoltă o viteză medie de 102 kilometri pe oră. În Londra recordul este deținut de rapidul Londra-Bristol, a cărui viteză medie orară este de 108 kilometri.

r. d.

tranzistori
și
energie

Aparatele de radio cu tranzistori fabricate în U.R.S.S. sînt de tipuri din ce în ce mai variate. Printre cele produse în ultima vreme se remarcă în deosebi, la categoria „neportativă”, mărcile „Minsk” și „Auma” — alimentate cu baterii rotunde „Saturn” (de felul celor destinate lămpilor de buzunar). Aparate portative de dimensiuni mari care au dat bune rezultate atît pentru audițiile la domiciliu cît și în excursie sînt de tipul „Spidola” și „Atmosfera”.

De o mare căutare se bucură aparatele cu tranzistori de buzunar. Dintre acestea deosebit de reușite sînt „Gauia”, „Neva”, „Lastocika” și altele.

În același timp, semiconductorii au deschis mari posibilități pentru transformarea directă

în energie electrică a energiei termice a Soarelui și a diversilor combustibili. Bateriile solare cu celule fotoelectrice, funcționînd pe bază de siliciu, echiipează sateliții artificiali și rachetele cosmice. Este interesant de remarcat că o astfel de baterie, avînd o suprafață de 100 de centimetri pătrați, poate să alimenteze cu ușurință un aparat de radio, chiar dacă este lumînată de o simplă lămpă electrică dintr-un apartament. Din păcate costul acestei baterii este încă foarte ridicat și de aceea utilizarea ei practică ține de domeniul viitorului.

O concepție originală despre utilizarea energiei solare a fost elaborată la Institutul de fizică al Academiei de Științe din R. S. S. Azerbaidjană. Oglinda unui proiector captează razele soarelui și le dirijează asupra unei baterii cu semiconductori, unde se produce transformarea în energie electrică (fotografia de mai jos). „Centrala electrică solară” este extrem de utilă în regiunile asiatice ale Uniunii Sovietice unde intensitatea luminii emise de Soare este foarte puternică în mai tot cursul anului.

În sfîrșit, trebuie să semnalăm că industria sovietică produce în cantități tot mai mari lămpi de petrol cu termogeneratoare. O astfel de lămpă dă lumină și în același timp alimentează cu energie un aparat de radio. Pînă în prezent s-au elaborat două tipuri de termogeneratoare cu petrol: TECK-22 (foarte solicitat la export) și TCK-10, menit să alimenteze radioemițătoarele mobile și blocurile de retransmisie funcționînd pe un curent de 1 amper și de 10 volți.

d. v.

cît

cîntăriți?

Nu vă grăbiți să răspundeți. Greutatea diferă nu numai de pe o zi la alta, dar chiar de la o oră la alta. E un lucru observat de mult. Acum aproape 300 de ani savantul italian Sanctorius, stînd mai multe ore pe un cântar construit de el a constatat că variațiile în greutatea lui erau de ordinul kilogramelor. Cum se explică aceste modificări, dacă facem abstracție de alimentele ingerate? Iată ce ne spune B. Serghiev, candidat în științe biologice:

— Se știe că, respirînd, omul inhalează oxigen și elimină bioxid de carbon. Cantitatea de bioxid de carbon eliminată fiind mai mare decît aceea a oxigenului inspirat, greutatea corpului scade în 24 de ore cu aproximativ 75 de grame. La această scădere se mai adaugă încă cîteva sute de grame pierdute datorită procesului de respirație prin piele și a degajării aburilor (atît prin piele cît și prin plămîni). Aceste pierderi în greutate variază între 500 de grame și 2 kilograme în 24 de ore.

Aceasta — în condiții normale. În toiuș verii, pe arșiță, dacă pînd depune eforturi fizice mari el poate pierde într-o zi pînă la 15 kilograme! Se înțelege că asemenea scăderi în greutate sînt dăunătoare, chiar periculoase, și

pot — și trebuie — să fie evitate consumînd multe lichide. S-a constatat, de pildă, că pierderea unei cantități de lichid egală cu 5 la sută din greutatea corpului nu e însoțită de o sete chinătoare, aceasta devenind insuportabilă abia atunci cînd procentul depășește 7,5 la sută.

Așadar, cît cîntăriți? Măsurați-vă greutatea la ore și în condiții diferite. Surprizele nu sînt excluse.

d. c.

cu
magnetofonul
în
pădure

Sînteți meloman? Dacă da, vă invităm la un concert de muzică... de pădure. Ghidul nostru va fi Alexei Serghievici Malcevski, profesor la Facultatea de biologie din Leningrad, posesorul unei fonotece originale care cuprinde, înregistrate pe bandă de magnetofon, „arii” executate de peste o sută de „interpreți vocali” din lumea păsărilor. Privighetori, granguri, sitari, pițigoii, cocoși de munte, mierle și o sumedenie de alte viețuitoare înaripate vă vor delecta cu un incîntător concert de melodii, executate cu o deosebită virtuozitate.

Dar profesorul Malcevski nu și-a întocmit fonoteca pentru a-i desfăta pe melomani, ci pentru a studia, din punct de vedere științific glasurile cîntăreșilor pădurii. E un domeniu foarte puțin cercetat de biologi.

Fauna mondială numără peste 8 500 de păsări. Cîntecul fiecăreia din ele — care nu e întotdeauna numai cîntec — are nenumărate înțelesuri. Cum reușesc, de pildă, pînă și să transmită experiența descendenților? Pînă în momentul de față biologii nu pot da un răspuns precis la această întrebare. În numeroasele sale expediții în pădure, A. S. Malcevski a urmărit comportarea păsărilor, rămîniind de fiecare dată impresionat de perspicacitatea și spiritul de orientare al puilor. Iată un grangur nou născut care, pîtit în tufiș în așteptarea părinților, emite cu regularitate sunete ce pot fi traduse prin „Sînt aici, sînt aici!” Iar cînd apar părinții puilul îi recunoaște fără greș — piuitul se transformă în strigăt: „Mi-e foame! Mi-e foame!”

Fonoteca profesorului Malcevski e apreciată deopotrivă de oamenii de știință și de admiratorii păsărilor cîntătoare. Anul trecut, turnîndu-se un film documentar despre viața păsărilor A. S. Malcevski a fost solicitat să furnizeze un film documentar despre viața păsărilor A. S. Malcevski a fost solicitat să furnizeze partea sonoră a filmului, așa încît vocea fiecărui „erou” a fost autentică.

n. z.

umor

proporții
de masă

Maxim Gorki, Demian Bednii și Vladimir Maiakovski au fost întemeietorii satirei sovietice. Pamfletele virulente ale celui dintîi, articolele șfichiuitoare și fabulele populare ale celui de-al doilea, versurile tunătoare ale lui Maiakovski sînt tot atitea mărgăritare ale satirei sovietice pe care cititorii le prețuiesc și astăzi cu o egală fervoare.

Cine sînt, însă, urmașii acestor mari precursori? Și ce loc ocupă astăzi satira în publicistica sovietică? Un articol al lui Leonid Lenci, umoristul bine cunoscut și în țara noastră din nenumărate traduceri, ne comunică cîteva date revelatoare. Aflăm astfel că în momentul de față în Uniunea Sovietică apar 20 de reviste satirice ilustrate. Celebru „Krokodil”, de faimă universală, are un tiraj de aproape două milioane de exemplare. Fiecare republică unională are apoi o revistă satirică proprie. Revista ucraineană „Pereț” și cea gruzină „Nanghi” cultivă o satiră de calitate, întemeiată pe o solidă tradiție și avînd puternice atașe în masa cititorilor. În același timp, „Krokodil”, „Pereț” și alte reviste publică regulat, în tiraje de 150.000 de exemplare și mai mult, volume de povestiri și fabule, de poezii și articole satirice ale colaboratorilor lor, abune ale caricaturiștilor respectivi etc.

Printre numele care s-au remarcat în ultimul timp pe tărîmul satirei sovietice Leonid Lenci îi citează pe Arkadi Vasilev — autorul romanului satiric „Luni e o zi grea”, pe umoristul Mihail Edel, pe scriitorul A. Șubin din Voronej, pe satiricul uzbek Abdula Kokhar (tradus în limba rusă de Konstantin Simonov) și mulți alții.

a. n.

o ilustrare

„miracolului rus”

Un reporter al unui ziar sovietic sosise la Rostov spre a se documenta pentru un articol. Cu același prilej a făcut și o plimbare pe Don. La bordul unei vedete. Era însoțit de un ghid și amîndoi urmăreau fermecașă panoramă orașului: clădiri albe, aeriene, răzbîntind din frunzișul proaspăt al grădinilor, coșuri înalte de uzine, săgețile macaralelor...

Și tot vorbind despre lucrurile vrednice de văzut din oraș, la un moment dat ghidul a povestit reporterului despre un monument cel puțin neobișnuit.

— În Rostov mai există o singură clădire în ruine pe care n-am reconstruit-o. Am lăsat-o așa cu bună știință. Uite acolo, lingă biserică... O folosim ca decor pentru filme — i-a spus ghidul.

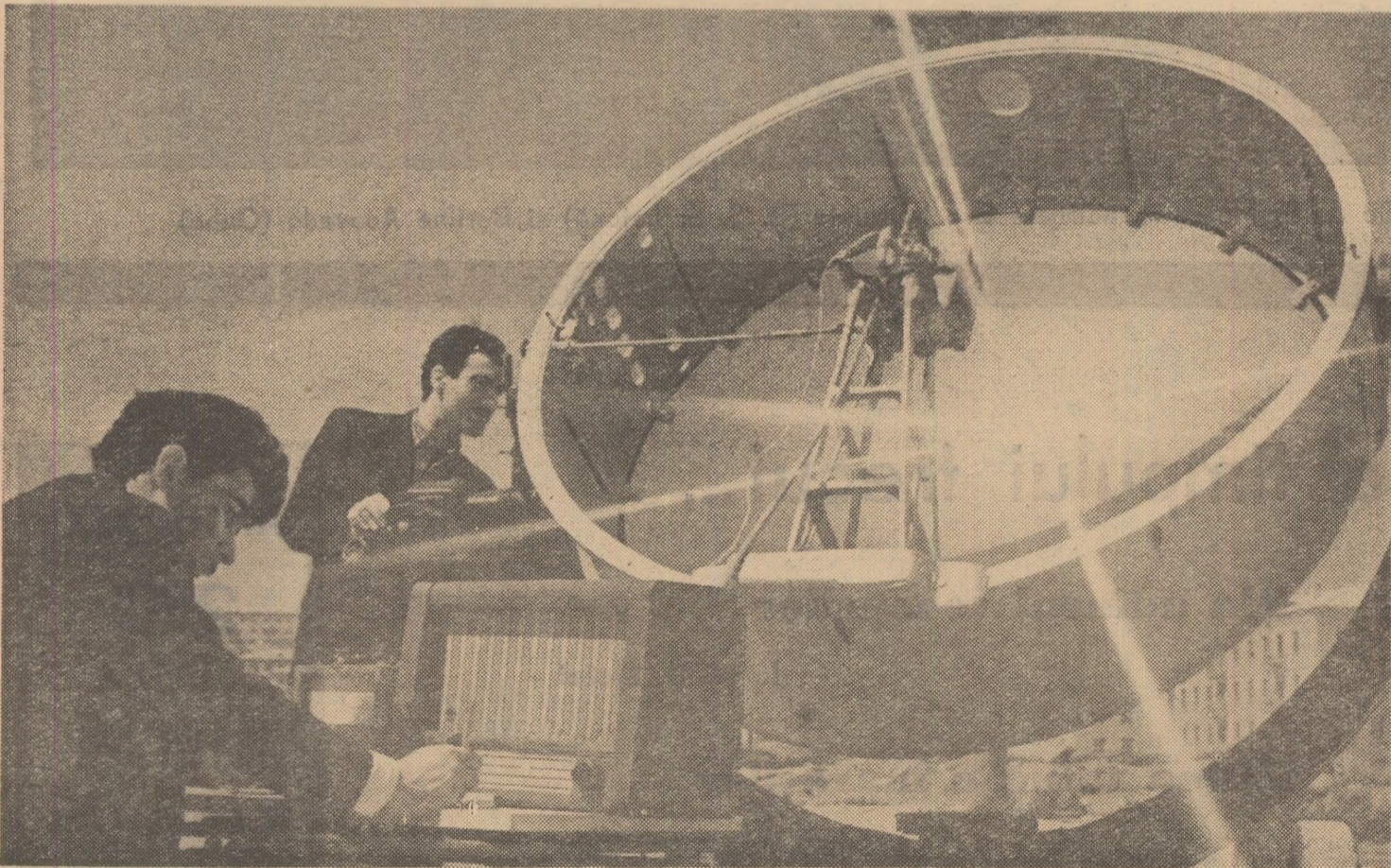
Și vedeta rapidă a săltat mai departe pe valuri, lăsînd în urmă șlepurii cu cherestea, nave Diesel proaspăt vopsite, yachturi. Iar reporterul a privit cîteva clipe giuditor pe firul apei, și-a consultat notele luate mai înainte și a făcut o sumă de reflecții pe care le socotim interesante și pentru cititorii noștri.

...Orașul a fost aproape ras de pe fața pămîntului de hitleristi, în timpul războiului. Trupele sovietice eliberatoare i-au găsit pe locuitorii în borchie săpate în pămînt. Proprietățile dezastrului erau uriașe, dacă ne gîndim că înainte de război Rostovul avea o populație de cîteva sute de mii de locuitori...

Dar astăzi? Care-i situația acum? În momentul de față Rostovul are o populație de 670.000 de locuitori și e unul din cele mai înfloritoare orașe ale Uniunii Sovietice. Uzina de mașini agricole „Rostselmaș” produce combine cunoscute și preferate în multe țări. Cele 8 institute de învățămînt superior sînt frecventate de 36.000 de studenți... Orașul are 5 palate de cultură, 22 de cinematografe, 6 stadioane, 186 de biblioteci frecventate anual de 3 milioane de cititori...

Nu știm dacă cei doi realizatori ai filmului „Miracolul rus”, care se bucură acum de un succes extraordinar în U.R.S.S., au cuprins și Rostovul în epopeea lor cinematografică. Dar ni se pare că exemplul acestui oraș ar putea foarte bine servi ca o ilustrare a ceea ce înseamnă croismul și entuziasmul creator al omului sovietic.

o. p.

Generator termoelectric care folosește energia solară.

O revoluție în lucrarea solului

Lucrarea de bază care hotărăște soarta recoltelor este arătura. În acest domeniu progresul constă în a realiza un volum cât mai mare de lucrări într-o perioadă cât mai scurtă, cu un consum cât mai redus de energie și de mijloace.

În Uniunea Sovietică s-au realizat mari progrese în această direcție, folosindu-se mijloacele „clasice”: tractorul și plugul. Ultimul tip de tractor pe șenile T-130 de 135 CP, construit de uzina din Celeabinsk, permite folosirea unui cuplaj de două pluguri cu care se realizează pe zi câte 22,5 ha arătură de 20—22 cm.

Aceste rezultate nu-i mulțumesc însă pe specialiștii sovietici. Căile prin care ei urmăresc în prezent îmbunătățirea lucrării solului sînt extrem de complexe. O seamă de cercetători au obținut rezultate remarcabile în îmbunătățirea plugurilor clasice și în mărirea vitezelor lor de lucru. Alții au pornit pe alte drumuri, deschizînd perspective care revoluționează întreaga știință a lucrării solului.

Constructorii sovietici de pluguri — oricît ar părea de ciudat — țin seama în munca lor de rezultatele dobîndite de constructorii de avioane moderne. La prima vedere s-ar părea că avionul și plugul n-au nici o contingentă. Elementul propriu avionului este aerul, în timp ce acela al plugului este pămîntul. Avionul modern zboară cu viteze ce depășesc iuteala sunetului, în timp ce plugul rămîne uneori chiar și în urma unui pieton. Și totuși, amîndouă au ceva comun: atît plugul cît și avionul se deplasează într-un mediu ambiant elastic, învingînd rezistența pe care o opune acest mediu.

În fond, orice plug — oricît de complicat ar fi — este, la fel ca un avion, o pană ascuțită. Tăind pămîntul, pana luptă cu forțele de frecare, învinge rezistența solului și consumă energie pentru deplasarea straturilor de pămînt. Un brăzdător bine ascuțit taie cu mare exactitate pe suprafața terenului o fișie lungă, neagră. Această bandă se desface în urma plugului într-o infinitate de particule afîneate, ca un jet de apă ce se sparge în milioane de picături. Pe ce se bazează fărîmițarea solului? Pe faptul că solul arabil este un mediu complex, compus dintr-un amestec de trei elemente: pămînt, aer și apă. Tăind solul, brăzdătorul plugului produce o puternică comprimare. După trecerea plugului bulele de aer din sol țînesc cum țînește șampania din sticlă și produc afînarea.

Stabilirea formei exacte a brăzdarului nu este o treabă mai puțin complicată decît calcularea unei aripi de avion. Ea se face cu ajutorul unor mașini de calculat care elaborează și rezolvă sistemele de ecuații diferențiale ale mișcării unor particule separate ale solului pe suprafețele de lucru ale plugului și calculează viteza și accelerația acestor particule.

La fel cum pentru încercarea avioanelor se folosesc tuburi aerodinamice, pentru pluguri se construiesc așa numitele canale de sol. O aparatură specială permite să se măsoare în timpul tractării plugurilor forța de tracțiune și tensiunile în puncte separate ale brăzdarelor.

Analogia dintre plug și avion nu se rezumă însă numai la cele de mai sus. În ambele cazuri unul din principalele obiective ale constructorilor este micșorarea rezistenței pe care mediul înconjurător o opune la deplasarea mașinii. E interesant de semnalat că atît constructorii de avioane cît și cei de mașini agricole rezolvă de multe ori această problemă prin soluții asemănătoare. Forma aerodinamică este utilizată deopotrivă de constructorii de avioane și de cei de pluguri. Se știe că forma părții dinapoi a aripii are o importanță mai mare decît forma părții dinainte. În partea din spate se formează, în timpul deplasării, un vârtej de aer care absoarbe multă energie utilă. Forma ideală de aripă este aceea care, străpungînd aerul, îl menține aproape imobil. Același principiu este aplicat acum de constructorii sovietici la plugurile moderne de viteze mărite.

Cercetătorii au observat că depășirea vitezei de 10—15 km/oră cu plugurile obișnuite este neavantajoasă, întrucît mărește într-o măsură prea mare consumul de energie. Această energie este cheltuită inutil pentru deplasarea particulelor solului, după care se transformă în căldură. De aceea sarcina de bază pe care și-au stabilit-o constructorii plugurilor de mare viteză este de a micșora frecarea între brăzdare și sol.

Inventatorii sovietici au găsit câteva soluții pentru a rezolva această problemă fundamentală.

O soluție este utilizarea plugului cu vibrații. Plugul care ară pe baza principiului vibrațiilor, împingînd energic particulele solului, taie mult mai ușor pămîntul în felii.

O altă metodă constă în formarea unei pelicule de apă pe brăzdarul plugului. De la un electrogenerator instalat pe tractor vine curent electric la cormana și brăzdarul plugului. Câmpul electric format astfel atrage umezeala din sol. Picături

mici de apă se depun pe metal, formînd o peliculă fină de apă care alcătuieste un strat intermediar între cuțit și pămînt și servește ca material de ungere a brăzdarului plugului.

Un bun material de ungere pentru plug poate fi însă și aerul obișnuit. Trecînd prin orificii speciale în cormana plugului, aerul creează între metal și sol un strat intermediar, ca un fel de pernă de aer. Rezultatele obținute de oamenii de știință din U.R.S.S. arată că folosirea aerului ca material de ungere este o metodă cu mari perspective de răspîndire într-un viitor apropiat.

Agronomii cer constructorilor de mașini agricole să nu mărească greutatea tractoarelor și mașinilor agricole. Numai tractoarele ușoare nu bătătoresc solul și nu strică structura lui, adică nu distrug micile canale formate în sol prin care apa

turboreactoare care produc curenți puternici de aer, capabili să dărîme munți de pămînt cu suflarea lor sau să sape canale adînci de irigații.

Culturile răsar pe cîmp primăvara, de timpuriu. Dar aceste lăstare plîpînde sînt pîndite de mari primejdii. Buruienile lăcome se pregătesc să înghită toată apa din sol și să acapareze întreaga lumină și căldură solară. Pentru a curăța pămîntul de acești musafiri nedoriți agricultorii lucrează solul cu cultivatorul care retează buruienile. Un mijloc nou de a lupta împotriva buruienilor îl constituie mașinile echipate cu... aer, inventate în U.R.S.S. Mașinile sînt prevăzute cu un pulverizator care revărsă peste buruieni un jet de aer și nisip la mare presiune, distrugînd radical buruienile.

Aerul poate însă să și înlocuiască complet plugul. Comprimat sub presiune la cîteva atmosfere, el este împins prin tuburi în pămînt. Țîșnind din orificii speciale bășicile de aer se extind și transformă solul în particule mici asigurînd afînarea lui. În ce privește efectul agrotehnic, prelucrarea pneumatică a solului corespunde cu arătura fără întoarcere a brazdei, cînd fiecare strat de sol rămîne la locul său.

În sfîrșit, în afară de rolul activ pe care îl poate juca la prelucrarea solului, aerul poate exercita și un rol de controlor.

La arătura pămînturilor înțeleșite din Siberia, ca de altfel pretutindeni unde suflă vînturi puternice, este foarte important ca suprafața arăturii să ofere o bună rezistență la eroziunea provocată de vînt. Cu ajutorul unor tuburi aerodinamice, oamenii de știință de la stațiunea de experimentări agricole din Pavlodar au putut determina repede și precis starea de agregare a solului la diferite arături și pericolul eroziunii.

Și acum, încă un aspect. Se știe că explozivii sînt folosiți astăzi la lucrările mari terasiere, la construirea de tunele, diguri, drumuri, la forări adînci. De ce să nu fie folosiți însă și la prelucrarea solului? — s-au întrebat savanții sovietici. Soluția problemei a fost găsită recent de inventatorul Milovzorov. Tractorul trage o ghiară ascuțită la o adîncime determinată în sol. Pe tractor se află un rezervor de apă obișnuită, un electrogenerator nu prea mare și o instalație electrolitică. Instalația descompune apa în oxigen și hidrogen și amestecul este un gaz fulminant care țînește în pămînt prin orificiile dinăuntru ghiarei. Aici gazul explodează iar împușcăturile exploziei afînează ușor cele mai grele soluri.

O altă mașină bazată pe principiul folosirii substanțelor explozive, a fost propusă nu de mult pentru amenajarea canalelor de irigații, de inventatorii A. Surav și I. Fedorov. Este vorba de un plug cîrțit, ale cărui brazde sînt întărite cu tuburi metalice. Plugul se mișcă pe traseul viitorului canal și execută, în pămînt canale subterane orizontale. Pe tubul format curge încontinuu substanță explozivă. E nevoie numai de o scînteie și în urma plugului canalul de irigație va fi gata.

Apa dătătoare de viață este baza recoltei. Totuși în agricultura sovietică apa a început să mai aibă și un alt rol. Împreună cu plugul, curenții de aer, explozivii, ea a început să fie folosită la prelucrarea solului.

Apa taie ușor cele mai grele straturi de pante. Pentru plantarea viilor, de pildă, unde trebuie efectuate brazde la mari adîncimi, acestea pot fi executate cu plugul hidrolic inventat de F. Berilo și F. Kucerenko. La acest plug organele active aproape că nu au ce lucra. Calea plugului este deschisă de un jet puternic de apă, aruncat înaintea.

Folosirea apei revoluționează, de asemenea, întreg sistemul de introducere a îngrășămintelor solide și sub formă de praf în sol, asigurînd mecanizarea deplină, o uniformitate ideală și o capacitate maximă de valorificare a substanțelor hrînitore de către plantă.

E desigur greu de descris de pe acum cum va fi lucrat solul în viitor. E evident însă, că în proximitatea aplicării în viață a propunerilor făcute acum de inventatorii sovietici va deschide agriculturii cele mai neașteptate și mai îndrăznețe perspective.

Ing. N. Bria

Institutul de cercetări pentru mecanizarea agriculturii

Un nou tip de tractor fabricat de uzina de tractoare din Minsk și destinat îngrijirii plantelor cu tulpini înalte.

ajunge la plante. După calculele făcute de specialiști, roțile tractorului trec de 2—3 ori pe an peste fiecare punct al câmpului. Bătătorirea excesivă a solului nu convine agricultorilor. Din această cauză în Suedia, de pildă, în ultimii 30 ani producția de sfeclă de zahăr la hectar a scăzut încontinuu în ciuda măsurilor de întreținere a culturilor.

Pentru a avea tractoare cu greutate mai mică e nevoie de pluguri care să ceară o forță de tracțiune mai mică. De aceea, metodele folosite de inovatorii sovietici pentru micșorarea frecării și reducerea deplasării inutile a particulelor din sol constituie nu numai rezolvarea unei probleme de energetică, ci și un ajutor de seamă în lupta pentru sporirea recoltelor.

În presa sovietică s-a scris în ultima vreme despre motoarele

trece peste munți la o altitudine de 2.500 de metri.

Un grup de specialiști sovietici lucrează la proiectul unui cuptor rotativ pentru ciment care nu va avea egal în lume. Cuptorul va avea o lungime de peste 200 de metri și diametrul de 7 metri. Gigantul va fi comandat de aparate automate.

R.S.S. Uzbekă produce peste jumătate din cantitatea de gogoși de mătase obținută de U.R.S.S. și de 45 ori mai mult decît Turcia, Iran, Grecia, Brazilia, Franța, Spania, Liban și Indochina luate laolaltă. În primăvara acestui an oamenii muncii uzbeki au dat țării o cantitate record de gogoși de mătase — peste 16.500 tone.

puncte de reper

● În orașul Frunze a intrat parțial în funcțiune un combinat de postav, cel mai mare combinat de acest fel din regiunea economică a Asiei Centrale. Noua întreprindere textilă, construită la nivelul tehnicii moderne, va produce anual circa 9.000.000 metri de țesături. Combinatul din Frunze face parte din cele 156 de întreprinderi textile ce vor fi puse în funcțiune în anii septenaliului.

● Toți salariații uzinei cocschimice din Baglei învață. Pînă în 1965 fiecare al patrulea salariat al uzinei va avea o diplomă de inginer sau de tehnician; ceilalți salariați vor fi absolvenți a diferite alte școli.

● În stepele Kazahstanului vor lua ființă 100 de noi sovhozuri specializate în creșterea oilor. Pînă acum au și fost organi-

zate peste 70 de crescătorii, care vor dispune, fiecare, de 45—50.000 de animale. Pe lîngă noile sovhozuri se amenajează așezări electrice și radioficate.

● Răspunzînd necesităților unor importante ramuri ale economiei naționale — construcția de mașini, electro și radiotehnica, construcțiile, agricultura — industria chimică sovietică își sporește ritmul de dezvoltare. În ultimii cinci ani, de pildă, volumul producției industriei chimice a fost egal cu cel realizat în patruzeci de ani precedenți.

● În curînd, rețeaua de conducte de gaz din Caucaz va fi completată cu conducta Ordjonikidze-Tbilisi, care pe alocuri va

Frontul invizibil

(urmăre din nr. trecut)

— Bănuți cumva cine ce funcție are individul sau cine are legături? — întrebă Model aproape fără nici o speranță într-un răspuns pozitiv, căci era puțin probabil ca Kent să i se fi prezentat personal doctorului Wauth.

— Nu știu, firește — răspuse acesta. În radiograme nu apare decât sub pseudonimul Kent dar, după părerea mea, trebuie să dețină un post important intrucit călătorește nestingherit prin Germania și prin alte țări. Anul trecut, de pildă, a fost la Augsburg. Nu știm însă cu cine s-a întâlnit acolo. Dispune de informații despre construcția Zidului Atlanticului.

— În acest caz, putem considera că am dat de urma lui, Generalul Zuffenhausen trebuie să știe cine este! — exclamă bucuros Model.

În clipa cind aghiotantul îi anunță vizita căpitanului Model și a doctorului Wauth, generalul Zuffenhausen se plimba nervos prin cabinet. Era prost dispus. Din pricină că firma „Simpex” nu respectase termenul de livrare a materialelor pentru construcția Zidului Atlanticului generalul avusese mari neplăceri. Și, colac peste pupăză, o comisie care inspectase șantierele constatase că cimentul furnizat de societatea „Simpex” nu fusese de bună calitate.

— De cât timp vă aprovizionează cu ciment firma „Simpex” — se interesase un membru al comisiei.

— De circa un an — explicase generalul. — Foarte rău! Dacă cimentul a fost tot timpul prost, fortificațiile construite pînă acum n-au să reziste la tirul artileriei. Au să se surse la primele salve.

Generalul simțise că-l trec sudori reci. Nu cumva avea să fie tras la răspundere pentru mita pe care o primise de la Dupont, directorul lui „Simpex”? Dar nimic n-avea de unde s-o știe. Ori poate că Dupont a flecărit? Numai de, însă, îndepărtase această bănuială. Se știe doar că morții tac. În urmă cu câteva zile, în craterul săpat de o bombă pe o autostradă de lângă Anders fuseseră găsite resturile automobilului lui Dupont. Amintirea acestei întâmplări îi dădea un sentiment de ușurare și generalul ordonă aghiotantului cu un glas sigur de el să-i introducă pe cei doi în cabinet.

— Cu ce vă pot fi de folos? — îi întrebă aghiotantul pe Model și Wauth.

Generalul Zuffenhausen căzu pe gânduri. Semnalmentele unuia dintre ei aduceau foarte bine cu Dupont. Ar fi fost însă primejdios să recunoască că-l cunoștea bine așa încît îi spuse lui Model:

— S-ar părea că e vorba de fostul director al firmei „Simpex”. Avea relații de serviciu cu multe persoane de aici, din Bruxelles. Din păcate, însă, ați venit prea tirziu. Dupont nu mai e în viață. A murit acum câteva zile. E un caz de care s-a ocupat maiorul Meyer. Il cunoașteți, desigur. V-aș sfătuî să luați informații direct de la el.

Așa încît Model trebui să se ducă la Meyer, deși știa prea bine că șeful Abwehrului din Bruxelles este primea foarte rece pe cei care se amestecau în probleme care erau de competența lui.

De data aceasta, însă, Meyer îi primi foarte amabil și făgădui să-i sprijine în ancheta referitoare la Dupont și firma „Simpex”.

Wauth era de părere că în felul acesta Abwehrul va putea descoperi legăturile pe care le avea Dupont la Paris, unde călătorea foarte des în interes de serviciu. Deși moartea lui Dupont rupsese o verigă esențială din lanțul anchetei, cei doi ofițeri mai nădăjduiau totuși că cercetările cu privire la firma „Simpex” îi vor ajuta să dea de urma misteriosului Gilbert.

Wauth bănuia că Centrul organizației sovietice de informații își avea sediul la Paris, intrucît toate radiogramele cu instrucțiuni pentru grupurile din Berlin, Olanda și Belgia erau transmise din Paris și semnate: Gilbert.

Acum Wauth și Model erau încredințați că se aflau pe drumul cel bun. Trebuiau numai să găsească oamenii cu care Dupont avusese legături la Paris.

Din declarațiile unor funcționari ai firmei, Abwehrul află că Dupont avusese strinse legături cu

Dupont la Paris. Posturile de radioemisie din Paris transmiteau Centrului din Uniunea Sovietică informații despre Zidul Atlanticului și amplasarea trupelor germane în Franța. De asemenea informații nu poate dispune decât un om cu relații pe lângă autoritățile noastre din Franța ocupată și bucurându-se de toată încrederea lor. Dacă Dupont avea relații cu firma „Pierre Laruse și fiii” din Paris e foarte posibil ca și Gilbert să fie funcționar al acestei firme.

Meyer subscrie și el la concluziile lui Wauth. Se impunea deci ca firma să fie supravegheată îndeaproape și în același timp să se continue radiogoniometrarea posturilor clandestine din Paris.

Din ordinul lui Canarin, Berievni ceru ca operația împotriva rețelei sovietice de informații să fie terminată cit mai repede cu putință. Situația de pe frontul de război se agrava. Înaintarea grupului de armate „Sud” fusese oprită de ruși pe linia Volgăi, unde se dădeau lupte înverșinate. Unitățile sovietice contraatacau fără încetare.

Model și Wauth se înapoiară la Paris. Ancheta făcută la Bruxelles dăduse rezultate mult mai puțin îmbucurătoare decît se așteptaseră. Cu toate acestea, datele

aibă o funcție de răspundere într-o instituție militară. Informațiile furnizate de el lăsau să se întrevadă că această instituție putea fi Comandamentul suprem al Wehrmachtului, Ministerul Aviației sau Comitetul pentru problemele materiei prime strategice și ale economiei de război, care funcționa din 1939 pe lângă Comandamentul suprem al Wehrmachtului.

Agenții ai Gestapoului din subordinea lui Hops începură investigații discrete în aceste instituții, încercînd să afle cine erau cei care aveau acces la materialele socotite secrete de stat. Cercelările durară timp de trei luni și în cele din urmă dădură rezultate neașteptat de îmbucurătoare. Documente cuprinzînd informații de felul celor furnizate de Karro puteau să treacă printr-un număr foarte restrîns de oameni.

Odată stabilit acest lucru, Hops ordonă să i se aducă dosarele personale ale respectivilor. Printre ei se aflau trei generali, un colonel, doi căpitanii și un maior. Studii amănunțite dosarelor, cercetări și fișele personale de la Siguranță și ajunse la concluzia că vinovat era căpitanul care lucra la Comitetul pentru problemele materiei prime.

Intr-un trecut nu prea depărtat, acest om avusese concepții de extremă stîngă și fusese socotit un dușman al nazismului. După 1934, după încetarea orice activitate politică și, după cum reieșea din diverse informații și materiale secrete, începuse chiar să simpatizeze cu mișcarea hitleristă.

Dar Hops își dădea acum seama că nu fusese decît o manevră. Cercetarea efectuată la ordinul lui Hops de agenții ai Gestapoului confirmă supozițiile obersturmbanführerului.

Adevăratul nume al lui Karro era Schultz-Bowson. Căpitanul fu arestat. Dar în ciuda torturii nu mărturisî nimic. Obersturmbanführerul Hops se dovedi neputincios în fața dușmăniei tăcute și a urii acestui om.

— Așa nu mai terminăm niciodată cu povestea asta — îi spuse disperat Hops lui Model.

Distrugerea rețelei sovietice de informații ajunsesse din nou într-un punct mort.

Operația „Fantoma”

25 septembrie 1942.

În ziua aceea Gilbert terminase mai devreme ca de obicei lucrul la întreprindere și se retrăsese în cabinetul lui secret. Simțea că asupra organizației plana o mare primejdie. Informații parvenite din Berlin, de la un agent care lucra în cel mai mare secret, confirmau că Gestapoul și Abwehrul începuseră o acțiune energetică împotriva organizației. O seamă de alte știri venite din Berlin nu erau nici ele mai îmbucurătoare. Gestapoul îl arestase pe Karro și pe cîțiva colaboratori de-ai lui. Deși nu mărturisiseră nimic, fuseseră înaintați tribunalului militar de sub președinția colonelului de aviație Roelaender. Sentința urma să fie dată peste câteva zile. Gilbert era convins că bunii lui prieteni vor fi executați și că nu se mai putea face nimic pentru salvarea lor.

În ciuda oricărui primejdii, organizația trebuia totuși să acționeze pînă la victoria totală asupra hitlerismului.

După părăsirea Bruxelles-ului și înscenarea morții lui, Dupont lucra acum sub numele de Alonso de Parentes. Avînd asupra-i un pașaport sud-american, înființase în sudul Franței o a doua rețea de legătură, menită să fie rezervă celei dinții. La rîndul lui, Gilbert se pregătise să plece în Elveția sau într-o țară balcanică ocupată de germani.

La un moment dat, Suchet dădu buzna în cabinet, întrerupîndu-l din gânduri pe Gilbert. Secretarul era foarte agitat.

— Ce s-a întîmplat?

— Am fost informat că sintem urmăriți de niște indivizi suspecți. Cîțiva din ei se învîrtesc prin preajma firmei noastre.

— Eram sigur de asta — rosti calm Gilbert. Azi lichidăm mieul nostru centru și ne mutăm în altă parte. Locul nostru o să fie luat de rețeaua de rezervă. Aș vrea să știu numai care este punctul slab al sistemului nostru de legătură. Cîte posturi avem acum?

După o scurtă pauză, Suchet răspunse:

— Patruzeci și opt, dintre care numai

Vladimir Iaroșinski

(continuare în pag. 11-a)

Desen de A. Babanovski și G. Novojilov

— Sintem de la Abwehr — explică Model. Căutăm un individ cu vaste relații la comandamentul Wehrmachtului și la direcția construcției Zidului Atlanticului. Un spion ce a furnizat înamicului informații strict secrete, care ne fac să credem că avea relații cu personalități din direcția construcției Zidului Atlanticului și la comandamentul trupelor de ocupație din Belgia. Nu-l cunoașteți cumva, domnule general?

Și Model îi descrie pe cei doi „agenți ai Gestapoului” care fuseseră la Doamna Dartefois, proprietara veselei din Moulenbeek.

firma „Pierre Laruse și fiii” din Paris care colaborase, la rîndul ei, cu Wehrmachtul. Știrea îl bucurase foarte mult pe Wauth.

— Acum n-au să ne mai scape — îl asigurase el pe Model.

— De ce crezi că firma „Pierre Laruse și fiii” are legături cu cel Dupont? — întrebă Model.

— Să vă explic — replică Wauth. Am stabilit că Dupont călătorește des la Paris. Radiogramele transmise la Paris de postul emițător din Moulenebeek indică datele cînd Kent se întâlnea cu Gilbert, date care coincid cu acelea ale călătoriilor lui

obținute erau suficiente pentru a începe cercetări în cazul Karro. Radiogramele transmise de posturi sovietice clandestine cuprindeau dese referiri la indivizi purtînd nume conspirative: Peters, Sauer, Joachim și Adjunctul dar ofițerii Abwehrului nu izbuteau să-i identifice pe cei care se ascundeau sub aceste pseudonime.

Ancheta în cazul Karro fu încredințată Gestapoului. Obersturmbanführerul Hops făcu cercetările cu o pedanterie tipic germană, fără să se grăbească și fără să se abată de pe drumul drept.

Pe baza materialelor adunate de Abwehr, Hops stabilî că Karro trebuia să

Trenul gonește peste întinderi netede cit vezi cu ochii. Prin fața ferestrei se perindă brazi de-un verde închis și mesteceni cu coaja albă și frunzișul de-un verde crud. Prezența pădurilor de brazi în plină câmpie ne surprinde în prima clipă; apoi ne răspundem, însă, singuri la nedumerire amintindu-ne că de multe ceasuri călătorim spre miazănoapte și că în curînd vom ajunge la țarmurile Balticii.

Vechiul și noul pe malurile Daugavei

Un șierat prelung ne vestește că ne apropiem de țintă. Și iată că-și fac apariția coșurile fabricilor, cartierele cu blocuri noi de locuințe și, bineînțeles, costurile metalice ai macaralelor ce ridică în ciocul lor panouri mari de beton. Trenul oprește într-o gară nouă, de-o arhitectură modernă: linii drepte, geamuri enorme, pereți ornați cu panouri decorative. Am ajuns la Riga, capitala R. S. S. Letone, important port la Marea Baltică și puternic centru industrial.

Virstele orașului

Riga lasă asupra celui ce-i colindă pentru prima oară străzile o impresie de nouitate. Istoria-i multiseclară se dezvoltă vizitatorului materializată în piatră în nenumăratele monumente care dau unei părți a orașului aspectul unui vast muzeu de arhitectură medievală: străzi înguste, case cu ziduri groase și acoperișuri tuguțate. Aici, pe malurile Daugavei, important drum de apă pe care erau transpor-

secolul XIII. În această catedrală se găsește una din cele mai faimoase orgi din lume, o orgă cu 7000 de tuburi. În 1919 între zidurile bisericii au avut loc mitinguri revoluționare. De la amvon au fost rostite atunci nu predici ci înflăcărâte chemări la luptă iar sub bolțile înalte a răsunat „Internaționala”.

Cascele ridicate de negustori pe vremea stăpînirii germane (secolele XIII—XVI) erau și locuințe și depozite de mărfuri. Unele din ele au fost păstrate și restaurate. Împreună cu catedrala și cu alte câteva biserici ridicate în această epocă ele reprezintă vîrsta cea mai veche a orașului.

După includerea Letoniei în componența imperiului rus (secolul XVIII) în arhitectura Rigii și-a făcut apariția stilul clasic. În acest stil a fost construită sala coloanelor din Muzeul de istorie, clădirea în care se află astăzi biblioteca Academiei de Științe a R. S. S. Letone și alte clădiri. În secolele XIX și XX, Riga a devenit unul din cele mai puternice centre

numeroase parcuri, baze sportive. Reconstrucția orașului se desfășoară din plin. Străvechea Rigă își trăiește acum o nouă tinerețe.

În memoriam

Poporul leton păstrează cu sfîntenie amintirea celor ce au căzut în lupta revoluționară. Chipurile lor au fost immortalizate în piatră și bronz. În centrul orașului a fost ridicat în 1950 monumentul lui V. I. Lenin. Pe cheiul Daugavei se află un grup statuar închinat evenimentelor din ziua de 13 ianuarie 1905, cînd, în semn de protest împotriva reprimării sîngeroase a demonstrației din 9 ianuarie de la Petersburg, pe străzile Rigii au ieșit într-o demonstrație de masă 80000 de muncitori. Unitățile armatei țariste au tras însă și aici în demonstrații. Monumentul a fost așezat chiar pe locul unde a curs atunci sînge muncitoresc și reprezintă o scenă simbolică: un stegar secerat de gloanțe cade, dar steagul e preluat de-un luptător care-l va duce mai departe pînă la victorie.

În Piața Comunarilor, numită așa în cinstea celor 27 de comunari care și-au dat viața în 1919 în lupta cu ocupanții germani pentru instaurarea puterii sovietice în Letonia, se înșiruie pe-o altă busturile acestor eroi ai Revoluției, iar în parcul Kirov sînt statuile eroilor rezistenței din timpul Războiului pentru Apărarea Patriei.

În vizită la „V. E. F.”

„V.E.F.” este una din cele mai mari întreprinderi industriale din Riga, producătoare de aparate de radio și de centrale telefonice automate. Aparatele de radio „Latvia” și-au cîștigat, datorită calităților lor, un renume binemeritat nu numai în întreaga Uniune Sovietică ci și peste hotarele ei. Din septembrie 1959 pînă în martie anul acesta pe porțile fabricii au ieșit nu mai puțin de un milion de astfel de aparate. În prezent producția anuală a fabricii este de circa 450000 de radio-receptoare. În biroul directorului, pe un ecran, cifre luminoase arată din oră în oră cîte aparate au fost montate.

Prin secția ne însoțește inginerul șef Vsevolod Birkenfeld. Ne spune că întreprinderea e dotată cu utilaj modern și că aplică procedee tehnologice înaintate. De altfel, ne putem convinge și singuri că așa stau lucrurile. În secția de blocuri pentru aparatele „Latvia”, de pildă, este folosită metoda circuitelor imprimate. Alături de aparatele cu lămpi, V.E.F. produce și două tipuri de aparate portative cu tranzistori. Colectivul întreprinderii s-a angajat să îndeplinească sarcinile planului septenal în cinci ani.

Din fondurile fabricii a fost construită pentru muncitori o casă de cultură. De fapt, este un adevărat palat cu o sală de spectacole cu 900 de locuri. Aici au loc programele pregătite de artiștii amatori. Numărul lor este impresionant: 1500. Vizităm și celelalte încăperi. Într-una este organizată o mare expoziție de inovații. Pe pereți — la loc de cinste — portretele inovatorilor și raționalizatorilor. Colectivul își ridică neîncetat nivelul de calificare, de cunoștințe tehnice. Fiecare al patrulea muncitor învață. Celor mai buni uzina le asigură burse, îi trimite ca studenți la institutelor din Leningrad și Moscova. O școală tehnică funcționează chiar pe lângă întreprindere. Multe secții luptă pentru obținerea titlului de „secție a muncii comuniste”, iar altele, cum este secția de relee, care poartă numele lui Iuri Gagarin, au și cîștigat acest titlu.

Stăm de vorbă cu I. A. Biks, secretarul comitetului de partid al fabricii. El ține să ne încredințeze că succesele dobîndite de oamenii muncii din România frățească pe druzul desăvîșirii construcției socialiste sînt bine cunoscute de muncitorii fabricii, că ei se bucură ca de propriile lor succese.

Părăsim orașul de pe țarmul Balticii cu dorința de-a ne mai întoarce; pentru că Riga, cu farmecul ei inedit, cu oamenii ei atît de apropiați, de ospitalieri își rămîne pentru totdeauna în inimă.

S. Podină

Riga. Strada I. Sudmalis

tate mărfurile din Rusia spre Europa apuseană, s-a înfiripat un centru comercial încă în secolele X—XII.

În 1201 a început întărirea așezării cu ziduri și turnuri de pază. Unul din cele mai importante turnuri, datînd din secolul XIV și așezat la intrarea în cetate a principalului drum de pe uscat, poate fi văzut și astăzi; i se spune Turnul pulberăriei. Un monument caracteristic pentru arhitectura feudală este și catedrala în stil gotic a cărei construcție a început în

industriale ale Rusiei. Orașul s-a dezvoltat, s-au construit poduri peste Daugava, s-a lărgit portul. În 1857 au fost dărîmate zidurile care înconjurau orașul vechi și au fost croite noi străzi. Aceasta ar fi vîrsta mijlocie a orașului.

Sub puterea sovietică s-au ridicat cartiere întregi doar în cîțiva ani; noi poduri s-au arcut peste Daugava, s-au înălțat spre cer clădiri cu multe etaje cum este Casa științei, care adăpostește astăzi Academia de Științe, au fost amenajate

Mișcarea entuziaștilor

Presa sovietică scrie mult despre ampla mișcare a celor care își închină forțele, timpul liber, experiența, talentul muncii voluntare. Mișcarea aceasta, caracteristică pentru etapa actuală de dezvoltare a U.R.S.S., a cuprins întreg teritoriul sovietic și este un exemplu de transpunere în viață a liniei tratate de Congresul al XXII-lea al P.C.U.S. privind trecerea treptată a funcțiilor organelor de stat asupra societății.

Mulți entuziaști ai mișcării despre care vorbim activează în aparatele comitetelor executive ale sovietelor, în secțiile și comisiile lor. Canalizarea pe acest făgaș a activității voluntare a maselor, dictată de o înaltă conștiință civică, este foarte firească, întrucît tocmai pe acolo trece una dintre principalele căi spre autoconducerea comunistă.

Într-unul din ultimele numere ale revistei de mare circulație „Oktiabr” a apărut un interesant articol semnat de V. Șerbakov, președintele Comitetului executiv al sovietului raionului Leningrad din Moscova. Articolul conține date semnificative privind activitatea voluntară a maselor. Aș dori să selecționez câteva.

În raionul Leningrad din capitala Uniunii Sovietice a luat, de pildă, ființă un traseu auto special pentru copii, deocamdată singurul din Moscova și pînă nu de mult chiar din U.R.S.S. Traseul a devenit în scurtă vreme unul dintre cele mai bune centre educative din raion — cum subliniază V. Șerbakov. În fiecare zi 150 de copii se inițiază aici în tainele automobilismului — începînd cu studiarea temeinică a agregatelor și instalațiilor automobilului și terminînd cu momentul mult așteptat: încredințarea volanului.

Această inițiativă interesantă și extrem de instructivă se realizează exclusiv pe baze obștești. Ceea ce asigură, printre altele, întreținerea absolut gratuită a traseului automobilistic al copiilor. Șeful traseului este un vechi și pasionat automobilist, profesorul Lazar Berman. Colaboratorii lui nu mai puțin entuziaști, care-și consacră de asemenea „cauzei” lor orele libere, sînt pedagogi, șoferi, ofițeri de miliție.

Un alt exemplu selecționat din bogatul material pe care îl conține articolul lui V. Șerbakov ține de domeniul medicinei. Acum cîțiva timp, la intrarea fabricii de tutun „Java” a apărut un anunț: „La sfîrșitul schimbului toate muncitorii care au trecut de 30 de ani se vor prezenta la vizita medicală”. Așa și-a început activitatea Consiliul științific medical pe baze obștești din raionul Leningrad. Din consiliu fac parte specialiști de prima mînă, care și-au concentrat eforturile asupra luptei cu cancerul.

Începutul l-au făcut cu un control profilactic de masă, la scara întregului raion. Medicii care fac parte din consiliu au luat legătura cu comitetele de bloc, cu drujinele sanitare, cu activiștii obștești. Pe lângă fabrici, uzine, administrații de bloc au fost deschise cabinete speciale prin care au trecut zeci de mii de oameni. Mulți oameni care nici nu bănuiau că ar putea fi bolnavi de cancer au fost puși în afara primejdiei datorită măsurilor luate la timp. După cum se vede, volumul muncii depuse de membrii Consiliului științific medical a fost urias.

Și încă un fapt, din același domeniu: „Viața — scrie V. Șerbakov — a început să avînz în cadrul sovietului un terapeut al raionului, un chirurg al raionului, un podiatru al raionului etc. Dar statele secției sanitare raionale nu prevăd aceste posturi. Tot entuziasmul și inițiativa oamenilor muncii ne-au venit în ajutor. În mod absolut voluntar cîțiva medici și-au asumat aceste îndatoriri deloc ușoare”.

Dar entuziaștii s-au dovedit a fi prezenți și pe un alt front important, cum este acela al locuințelor. Iată un aspect citat de V. Șerbakov. Din inițiativa oamenilor muncii, în raionul Leningrad au luat ființă comisii obștești de repartizare a locuințelor. Ele au împlinit un mare gol pe care nu-l puteau acoperi pușinii inspectori salariați, incapabili prin forța lucrurilor — cum subliniază V. Șerbakov — să facă față complexului de probleme pe care-l ridică repartizarea unei locuințe. Comitetul executiv i-a investit pe acești entuziaști cu drepturi largi. În momentul de față comisiile studiază toate cererile de locuințe și fac recomandări pentru repartizare, de care se ține neapărat seama.

Esența acestui minunat fenomen obștesc a fost foarte bine exprimată în declarația adresată moscovitelor de participanții la prima consfătuire a drujinicilor din raionul Leningrad: „Deviza noastră este: tot ce are fiecare mai bun să dea colectivului, tot ce are colectivul mai bun să dea fiecăruia”.

Datele cuprinse în articolul lui V. Șerbakov, președintele Comitetului executiv al sovietului raionului Leningrad din Moscova, sînt semnificative pentru stadiul actual al unei mișcări care poate fi socotită o precursoră a viitoarei autoconduceri comuniste a întregului popor.

Ion Marcu

Președintele Comitetului executiv al Sfatului popular al raionului „1 Mai”

DIN ADÂNCUL VEACURILOR

Cercetarea arheologică, ramură a științei istorice, a cunoscut în ultimul timp în U.R.S.S. importante succese. Situația cercetării arheologice pe bazele științifice ale materialismului dialectic și istoric a însemnat nu numai abordarea fenomenelor de pe poziții teoretice noi ci a contribuit și la orientare justă a săpăturilor în teren. Într-adevăr, necesitatea cunoașterii adâncite a vieții producătorilor de bunuri materiale și spirituale și a nivelului dezvoltării producției în diverse epoci istorice a schimbat radical orientarea și a îmbogățit substanțial conținutul și sarcinile cercetării arheologice.

Era vorba, în fond, de a se acorda atenție nu atât sau nu numai momentelor de cultură care vorbeau despre viața îmbelșugată și plină de lux a unor căpetenii sau clase sociale — a căror cunoaștere constituise decenii de-a rândul preocuparea de căpetenie a cercetării arheologice în Rusia (și nu numai acolo) — ci de studierea unor așezări omenești sau monumente de cultură materială care să permită cunoașterea vieții oamenilor neavuți, a adevăraților făuritori ai istoriei. Această sarcină, deloc ușoară, care revenea arheologilor sovietici a fost și este realizată prin

che și cea mai lungă epocă din istoria omenirii. Efectuate într-un mare număr de locuri de pe teritoriul Uniunii Sovietice, cercetările arheologice au permis cunoașterea unor momente importante din etapele de dezvoltare ale paleoliticului. Am putea cita astfel cercetările întreprinse de H. A. Alpislaev la Malii Karatau în Kazahstan, unde au fost descoperite resturi de cultură materială aparținând paleoliticului inferior. Resturile constau din unele puncte de grosolan lucrate din cremene, care din punct de vedere tehnic dovedesc încă un stadiu puțin avansat al cunoș-

pute în așa fel încât să înconjoare o suprafață ovală. În interior, suprafața delimitată de oase păstrează urme de arsură, provenite de la vetrele de foc aflate în locuință.

Pe măsură ce își îmbogățeau cunoștințele și experiența, oamenii epocii vechi a pietrei își amplificau și locuințele, acestea devenind, în același timp, mai numeroase. Într-adevăr, complexe tinând de paleoliticul superior cuprind mai multe locuințe, unele din ele cu mai multe încăperi și fiece din acestea dispunând de o vatră de foc (de pildă, la Puškari I, pe râul Desna). Cum, însă, în deplasările legate de practicarea vânătoarei oamenii paleoliticului se opreau vreme relativ îndelungată în regiuni lipsite de materia primă necesară pentru confecționarea uneltelor, ne referim la temene, ei erau obligați să se deplaseze la distanțe foarte mari, uneori de peste 100 de km, unde obțineau cremenele de care aveau nevoie. Faptul este dovedit, între altele, de descoperirile de la Valuek, pe râul Oskol, de unde se aprovizionau locuitorii așezărilor din paleoliticul superior de la Kostenki pe Don. În sfârșit, o foarte importantă și recentă descoperire a arheologilor sovietici o constituie aceea de la Kapovaia, din munții Urali, unde s-a constatat existența a numeroase desene pe stinci, reprezentând animale ce au trăit concomitent cu omul paleolitic. Descoperirea acestor desene deschide noi posibilități de studiere a epocii paleolitice căci, până de curând, se credea că în Europa atari manifestări ale artei paleoliticului erau proprii numai unor regiuni situate în sud-vestul continentului.

Tripolie și Cucuteni — două culturi strins legate

Dar și epocile următoare sînt la fel de intens cercetate de arheologia sovietică. Deoarece o dată cu înaintarea în timp studierea diverselor culturi îi obligă pe cercetători să acorde o atenție sporită legăturilor dintre locuitorii de odinioară ai teritoriului Uniunii Sovietice și cei ai altor regiuni mai apropiate sau mai îndepărtate, una din sarcinile de bază ale arheologilor sovietici constă în definirea domeniului în care s-au manifestat aceste legături, precum și în stabilirea influențelor reciproce.

Sub raportul interesului pe care îl prezintă și pentru cercetările din țara noastră se cuvin relevante aici importanțele investigațiilor făcute de arheologul kievlean Danilenko în vederea cunoașterii așa numitei culturi a Bugului (neolitic) despre care se crede că ar fi avut anumite legături cu culturi aparținând neoliticului de pe teritoriul țării noastre. În legătură cu aceasta, trebuie să amintim aici și de neîntrerupta activitate depusă de savantul sovietic T. S. Passek în domeniul studierii culturii neolitice denumite Tripolie. Strînsele legături dintre această cultură și aceea cunoscută sub numele de cultura Cucuteni, răspîndită pe teritoriul țării noastre, explică însemnătatea pe care o au pentru cercetătorii din R.P. Română rezultatele cercetărilor sovietice în acest domeniu.

Sciții și geții. — Rolul invaziei mongole

Deși, privite din același punct de vedere, cercetările întreprinse în Uniunea Sovietică referitoare la epoca metalelor nu sînt cu nimic inferioare ca rezultate celor semnalate pînă acum, ne vom opri aici, dat fiind spațiul restrîns, doar asupra unor cercetări privind importanta problemă a sciților. După cum se știe, sciții au fost o populație care a jucat un rol foarte important nu numai în istoria regiunilor din răsăritul Europei, ci și în dezvoltarea culturală și politică a unor țări din Asia Mică și Africa. Prezența sciților în regiunile din nordul Mării Negre, efectivă și cu importante urmări în cîmpul culturii materiale, i-a îndemnat pe arheologii și istoricii care studiază problemele ultimelor veacuri dinaintea erei noastre să trateze diversele aspecte ale culturii acestei populații în lucrări importante și, aproape sistematic, să se ocupe de problema raporturilor dintre sciți și autohtonii regiunilor supuse de ei sau a raporturilor cu populațiile cu care veneau în contact.

În legătură cu această ultimă problemă trebuie să arătăm că cercetările arheologice făcute în Uniunea Sovietică în ultimii ani au adus importante contribuții menite să completeze unele informații mult discutate, provenind din izvoarele scrise ale anticității. Săpăturile efectuate

Înainte de a deveni exponat de muzeu, „Comoara de la Aîrum” descoperită în R.S.S. Armeană e studiată de arheologi.

efectuarea a foarte numeroase cercetări în cele mai diverse regiuni ale țării, uriașii pași făcuți înainte pînă astăzi constituind tot atîtea dovezi ale justetei orientării generale a științei istorice sovietice. În aprecierea unor atari succese trebuie, însă, să se țină seama de două importante împrejurări care scot și mai mult în evidență valoarea calitativă a rezultatelor obținute pînă acum și anume de imensitatea spațiului ce se cere cercetat, de care se leagă o mare varietate de aspecte regionale în diversele epoci istorice și, în al doilea rînd, de cuprinderea de către arheologi a tuturor epocilor a căror cercetare arheologică se impune.

Incursiune în paleolitic

Ultimii ani, mai ales, au marcat pentru arheologia sovietică perioada unui considerabil efort de cercetare și rezultatele n-au întîrziat să se arate. Între altele, amplu și multilateral cercetată a fost epoca veche a pietrei (paleoliticul), cea mai ve-

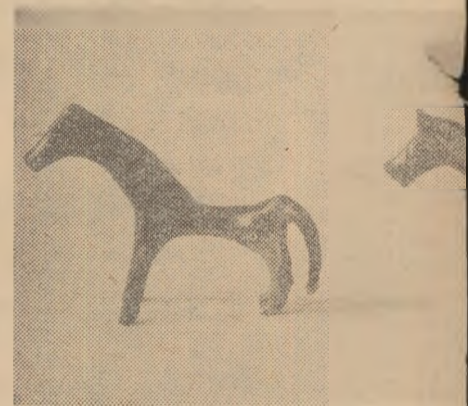
tințelor oamenilor paleoliticului inferior în domeniul prelucrării pietrei.

O problemă mult dezbătută de știința arheologică, îndeosebi de cea sovietică este și aceea a momentului apariției primelor locuințe de mat lungă durată în cadrul epocii vechi a pietrei. Trîind în peșteri unde își găseau un adăpost natural, oamenii paleoliticului erau în chip firesc legați de ele. Abia după ce au descoperit modalitatea obținerii focului pe cale artificială au putut să lărgească cîmpul activității vîntorești prin deplasarea în regiuni bogate în vinat. Evident, lipsa din aceste regiuni a peșterilor sau altor adăposturi naturale i-a obligat să-și ducă adăposturi artificiale. În Uniunea Sovietică prima locuință de acest fel a fost descoperită la o adîncime ce depășește 9 m de la suprafața actuală a solului, în urma cercetărilor întreprinse de A. P. Cerniș pe Nistru. Resturile locuinței, care ține de paleoliticul mijlociu (musterianul), constau din oase de animale mari, în special de mamut, ce constituie baza pereților și sînt dis-

căuta
timp
tr

pe teritoriul R. S. S. Moldovenesti și în regiunile sud-vestice ale R. S. S. Ucrainiene au adus noi lumini în problema raporturilor dintre geți și țările din vecinătate în secolele IV-III î. e. n., permițându-se să stabilească că, o bucată de vreme, Nistru constituie granița dintre cele două populații.

Importante rezultate au obținut arheologii victorii și în cercetarea monumentelor din epoca medievală. Indiferent dacă săpăturile au o amploare sau sînt mai restrînse, ele aduc în permanență noi date despre nivelul dezvoltării producției în așezările medievale din cuprinsul Uniunii Sovietice și dovedesc, o dată mai mult, rolul nefast și caracterul înapoiat al stărilor

Figurine antice descoperite în Rusia.

mongole în Rusia. Într-adevăr, după cercetările făcute în cuprinsul vechiului Kiev și în așezările de la Raiki, recente săpături întreprinse de M. K. Karger în așezarea Gorodiște, raionul Petovka, regiunea Hmelnițki — la care am participat — vin să completeze tabloul al evenimentelor legate de invazia din anii 1240-1241 și imensele distrugerți produse de aceștia așezărilor omenești aparținînd mii rusești.

Această sumară trecere în revistă a unor ultime rezultate dobîndite de arheologia sovietică

Cum a fost descoperită

Marea taină a mayașilor

Majoritatea celor ce se gândesc la vechimea culturii umane evocă în minte, în general, coloanele și statuile de marmură înălțate spre cerul Ateci, piramidele și Sfinxul salvat din nisipul de la Gizeh sau uriașele orașe moarte și îngropate ale Mesopotamiei. Și în imaginația fiecăruia se desfășoară filmul palatelor dărimate, al străzilor pustii și al templelor ruinate, în fața altarelor cărora nimeni nu-și mai pleacă astăzi capul.

În schimb, când se vorbea despre civilizațiile toltecilor din Mexic, ale incașilor de pe înaltele platouri ale Anzilor sau mayașilor din junglele de nepătruns ale Yucatánului și Guatemalei povestirile erau de cele mai multe ori legate numai de comori fabuloase ascunse în temple subterane, cu trape ale căror mecanisme — vechi de milenii — funcționau perfect și în felul acesta născociri fantastice ascundeau realitățile celor dornici să le cunoască. Dar realitățile acestea meritau într-adevăr să fie studiate și cunoscute.

Marea stelă din Quiringua. Personajul poartă pe cap o tiară enormă, împodobită cu măști iar în mâini ține semnele rangului său.

Pe cine puteau însă să intereseze, pe vremuri, aceste realități? Pe conchistadorii Pedro de Alvarado, Hernandez de Cordoba sau Francisco de Montejo ori pe mercenarii pe care îi comandau? În niciun caz. Ei nu aveau timp să se ocupe de culturi și civilizații. Drumul lor prin jungla Yucatánului, unde în amiaza zilei „umbra era atât de întunecată încât soldații nu vedeau pe unde călcau” avea cu totul alt scop. Ei căutau aur și sclavi.

Pe misionarii și preoții care însoțeau trupele spaniole se pare că i-au interesat vestigiile culturii mayase și în special cărțile, dar nu cu gândul citirii lor. Pentru a le ghici gândul nu trebuie un efort de imaginație prea mare. Textul pe care îl reproducem spune doar destul de clar că „Noi am descoperit un număr foarte mare de cărți scrise cu scrierea lor. Intrucît nu conțineau altceva decît superstiții și minciuni diavolești le-am ars pe toate. Dar am rămas nespuse de uimiți văzînd ce rău le părea indienilor de cărți și în ce măsură mare i-a îndurerat distrugerea lor”.

Detalii asupra acestor „superstiții și minciuni diavolești” — după care astăzi pling istoricii moderni — ne-a transmis Bartolomeu de las Casas care ne spune că operele mayase conțineau: „informații despre toate problemele religioase, despre originea formării popoarelor și statelor, începuturile domniei regilor și feudalilor, faptele lor memorabile, felul de guvernare și ceremoniile la alegerea urmașilor lor. Ele descriu isprăvile oamenilor de seamă, călătoriile peste mări, războaiele ce s-au purtat precum și obiceiurile și datinile vechi. Într-un cuvînt, despre toate evenimentele și datele care aparțin istoriei... Cronicarii lor au scris cu figuri și semne, cu atîta măiestrie și subtilitate artistică încît trebuie să recunoaștem că noi, cu literele noastre, abia cu puțin îi întrecem...”

Pașii conchistadorilor și zăngănitul armelor lor au încetat de multă vreme să mai răsune prin pădurile și străzile orașelor mayase. În urma lor au rămas doar ruine, lacrimi și cenușă. Descoperirii civilizației Maya au avut grijă să fie și groparii ei.

De atunci, au trecut trei secole, pînă cînd un nou „detașament” a plecat pentru

A DOUA CUCERIRE A YUCATÁNULUI

De data aceasta în locul zăngănitului de arme răsuna loviturile de topor cu care, în anul 1839, arheologul John Lloyd Stephens și desenatorul Catherwood, în fruntea unui mic grup de indigeni, își croiau cu greu drum prin jungla care a avut grijă ca în cele trei secole să pună stăpînire pe tot ce era odinioară viață și creație umană.

Pasionat după antichități, Stephens și-a petrecut tinerețea cercetînd monumentele vechi din Egipt, Arabia și Palestina iar mai tîrziu pe acelea din Grecia și Turcia.

Întîmplător, într-o zi, i-a căzut în mînă un vechi raport militar spaniol în care autorul, necunoscut, menționa, printre altele, arhitectura bizară și desigur foarte veche ale cărei urme le văzuse prin pădurile din Yucatán. Această informație l-a determinat să studieze și alte lucrări, între care una scrisă de Fuentes, în care se pretindea că în Honduras, lîngă Copán, se găsește un ansamblu grandios de construcții străvechi, așezate în formă de amfiteatru.

Mlaștinile fără sfîrșit, umezeala, căldurile tropicale și malaria nu l-au putut opri pe Stephens să ajungă pînă pe malul lui Río Coran, lîngă Quiringua, unde a descoperit un zid puternic format din blocuri uriașe de piatră ciclopică care i-a reamintit de construcțiile în stil „ciclopic” ale Tirintului și Mycenei, din vechea Eladă. Un șir de trepte conduceau pînă la o terasă, invadată de vegetația junglei, de unde a zărit un alt monument de piatră. Pe acest monument — ca și pe celelalte treisprezece a căror descoperire a urmat — Stephens, după ce a înălțurat cu grijă mușchii ce îl acopereau, a văzut o serie de basoreliefuli și de semne bizare sculptate cu o artă necunoscută, ce nu era cu nimic inferioară vestitei arte a Egiptului antic.

Tot pe malul lui Río Coran, Stephens a mai descoperit apoi un edificiu enorm care semăna întru totul cu piramida în trepte de la Saqqarah din Egipt. În fața acestei piramide, a cărei înălțime de peste 30 de metri depășea virfurile copacilor, Stephens s-a gîndit logic că o astfel de arhitectură nu putea să se dezvolte într-o singură cetate; ea trebuie să fie expresia artei unui popor mare și puternic care ajunsesse, pe vremuri, la un grad foarte avansat de civilizație.

Informațiile publicate de Stephens în 1842 au trezit un viu interes în rîndul oamenilor de știință. Ca urmare, o serie de expediții arheologice au început să cutreiere junglele Guatemalei și Yucatánului, în timp ce istoricii au scos din praf arhivele vechile cronici spaniole care relateau isprăvile de pe vremea cuceririlor.

Din păcate, informațiile mai mult sau mai puțin demne de crezare transmise de cronicarii și călugării spanioli nu acoperă decît o perioadă de două-trei secole, în timp ce monumentele culturii Maya, descoperite printre ruinele vechilor orașe, atestă existența unui popor a cărui vechime se poate număra în milenii.

Stela din Yaxchilan (Yucatán), figura principală este a unui mare preot care poartă pe cap o tiară împodobită cu pene. În fața lui stau ingenunchiați trei credincioși.

Or, e de neconceput să încerci să studiezi istoria acestui popor și a culturii create de el — pentru a-i da locul cuvenit în istoria universală — fără să descifrezi scrierea lui. Dar acest lucru nu e atît de ușor și, așa cum au dovedit evenimentele ce au urmat,

MAREA TAINĂ A MAYAȘILOR

a constatat chiar în această scriere hieroglifică a lor.

Pentru descifrarea ei trebuia descoperită întîi o „piatră din Rosetta” și apoi trebuia să se nască un nou Champollion.

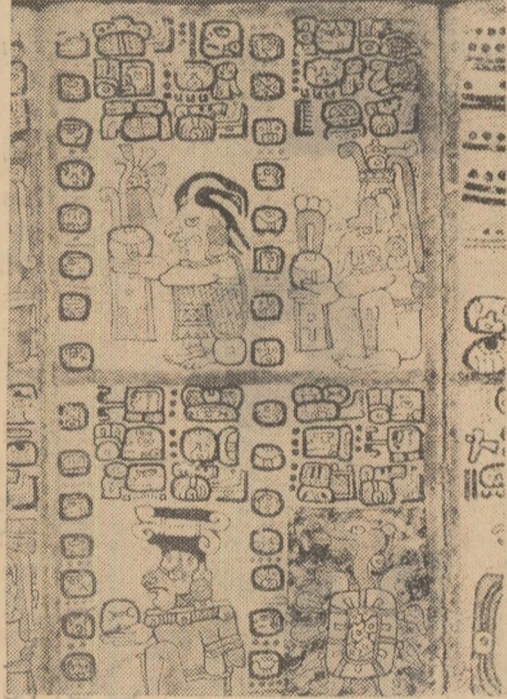
Frunțile îngîndurate ale cercetătorilor s-au înseninat de abia în 1863, cînd francezul Brasseur de Bourbourg a anunțat că a descoperit, în arhivele din Madrid, manuscrisul lui Diego de Landa intitulat „Relación de las cosas de Yucatán” și că acest manuscris ar conține „formulele magice” care ar permite să se descifreze sensul documentelor și inscripțiilor de pe monumentele mayase.

Lucrarea lui Diego de Landa a fost luată cu asalt și cercetătorii au încercat să folosească „alfabetul Landa” ca să citească textele codicelor mayase. Majoritatea cercetătorilor a plecat la început de la presupunerea că scrierea mayasă ar avea un caracter pur fonetic, respectiv că fiecărui semn îi corespundea un anumit sunet. Această ipoteză greșită a dus la întîrzierea posibilităților de descifrare cu atît mai mult cu cît, în unele cazuri, prin aplicarea ei s-a reușit să se identifice exact o serie de cuvinte disparate.

Ulterior, cercetătorii au abandonat orice încercare de a citi hieroglifele fonetic, fiind cu toții de acord că „alfabetul Landa” a fost rezultatul unei însemnări sau înregistrări eronate. Ca urmare, s-a adoptat o nouă ipoteză de lucru — la fel de greșită ca și prima — după care hieroglifele mayase ar aparține unei scrieri pur ideografice, respectiv că fiecare semn reprezintă o anumită noțiune sau idee.

Noua metodă de abordare a problemei a făcut ca în mod teoretic descifrarea scrierii mayase să fie nereizvolabilă; lumea a abandonat subiectul în special după ce Paul Schellhas — considerat ca o autoritate în această problemă — a dat verdictul că descifrarea scrierii mayase este practic imposibilă.

Cu toate acestea, ar fi greșit să se presupună că întreaga muncă a celor ce s-au ocupat cu hieroglifele mayase a fost inutilă. Din ea a rezultat cunoașterea semnelor numerice și calendaristice ale mayașilor. De altfel, la orice analiză se poate constata cu ușurință că cele mai cunoscute lucrări monografice dedicate studiului scrierii mayase și publicate pînă în anul 1950 nu sînt de fapt altceva decît studii asupra calendarului.

Pagină din codexul maias „Tro-Cortesianus” cu hieroglife, semne numerice și diferite figuri.

Acesta a fost stadiul lucrărilor cînd problema sistemului grafic Maya a fost reluată de oamenii de știință sovietici care, în frunte cu I. V. Knorozov, au deschis drumul spre

DESCIFRAREA SCRIERII MAYASE

În studiul lor cercetătorii sovietici au plecat de la concepția materialist-istorică asupra dezvoltării societății, după care scrierea hieroglifică apare la popoare care trăiesc în diferite părți ale lumii într-un anumit stadiu de dezvoltare și anume în perioada de trecere de la formele tribale de viață socială la societatea împărțită pe clase. Apariția acestui fel de scriere este deci condiționată de legile universale ale dezvoltării societății omenești.

Prin urmare, în scrierea mayasă, ca și în scrierea egipteană, sumeriană sau chineză trebuie să găsim toate atributele care caracterizează o scriere hieroglifică și anume:

- folosirea simultană a trei categorii de simboluri (ideografice, fonetice și determinative);
- semnificațiile multiple pe care le pot avea aceste simboluri;
- posibilitatea de a exprima o idee prin compunerea fonetică a cuvîntului.

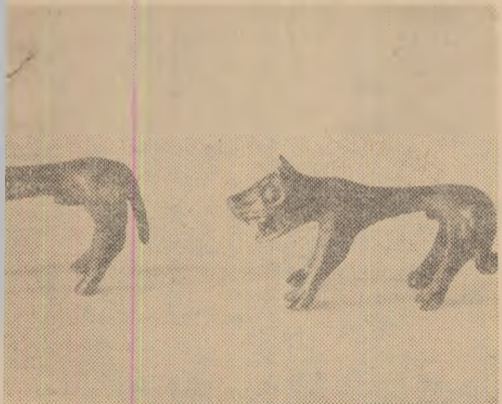
Plecînd de la această bază științifică, cercetările au dus la rezultate din ce în ce mai fructuoase pe care le-au confirmat, din plin, aplicațiile practice asupra descifrării manuscriselor mayase făcute, cu ajutorul mașinilor electronice, de specialiștii Filialei din Siberia a Academiei de Științe a U.R.S.S.

Prețioasa contribuție a științei sovietice către oamenii de știință dreptul să speră că în curînd în vitrinele librăriilor vor apare textele, considerate pînă astăzi indescifrabile, ale celor trei codexuri mayase (Dresdensis, Peresianus și Tro-Cortesianus) care au izbutit să supraviețuiască „operei de purificare” de pe timpul cuceririlor.

Ing. Aurel Dimboiu

7 An rea ului cut...

că este, desigur, departe de a epuiza chiar și sta celor mai importante realizări în acest domeniu. În lumea științifică internațională aceste accese sînt foarte pozitiv apreciate tocmai datorită contribuției pe care ele o aduc la studierea unor probleme care depășesc ca amploare cadrul istoriei popoarelor Uniunii Sovietice. Pentru știința arheologică romînească, activitatea depusă de arheologii sovietici prezintă în permanență un mare interes, sporit de împrejurarea că existența unor probleme comune de cercetare face indispensabilă o foarte strînsă colaborare. O convingătoare expresie a bunelor rezultate pe care

lîngă localitatea Airum.

le prilejuiește permanentul schimb de experiență între arheologii romîni și cei sovietici o constituie, desigur, bilanțul pozitiv al fiecăruia din seminariile comune romîno-sovietice de arheologie care au devenit deja tradiționale — ultimul de acest fel ținîndu-se la București în octombrie 1962 — și care sînt chemate să dezbate probleme de interes științific comun.

M. D. Matei

Candidat în științe istorice, secretar științific al Institutului de arheologie al Academiei R.P. Romîne

Imagina k o v sk i

Dăm toată atenția tehnicii?

Comuna
nu-ți cere din mîini doar să dai,
cu mîinile goale nu-nalți noua vatră.
Înalți prin mașini al construcției
de blocuri de piatră l strai

Deci mătură boarfele capului sceptic,
Mai sînt de cărat funingini, cu carul l
Tu adu lumină cu becul electric,
cu poezia, cu abecedarul.

Pe-artiști îi slăvim și ni-i luăm ca model..
Dar tehnicii oare, dăm toate atenția ?
Așază-n prim plan, slăvește la fel
și munca și tehnica nouă și-invenția l

Cu șoarecii-nvățului vechi, la gunoi !
Iar cu noua lozincă în desfășurare,
e-un nou mod de-a munci, cu mașinile noi,
voi, slăviți-l pe-Octombrie cel mare.

1928

Săptămînile ce au premers a 70-a aniversare a zilei de naștere a lui Vladimir Maiakovski au coincis cu zborul cosmic al Valentinei Tereșkova și al lui Valeri Bikovski. În paginile ziarelor și revistelor sovietice, și nu numai sovietice, au răsunaț din nou cu acest prilej versurile poetului. Și nu întimplător. Dimensiunile creației maiakovskiene sînt și ele cosmice și în „răspîntea brațului lui“ sînt cuprinse, într-o îmbrățișare viguroasă și îndrăzneată, cele mai sub lime dintre faptele zilelor noastre.

Aniversarea unui poet este de obicei prilejul întîlnirii cu versurile lui, un mijloc de a-l desprinde din ce ața uitării. Aniversarea lui Maiakovski nu poate să poarte acest caracter, pentru că el este prezent, cu imaginile sale colosale, în viața de fiecare zi, ca și în momentele cruciale din istoria marilor transformări ce se înfăptuiesc sub ochii noștri. Aniversarea lui nu poate fi decît un nou prilej de a saluta cu aceeași căldură prezența lui mereu vie printre noi.

Scrisoare către Tatiana Iakovleva

Și-un sărut și-o nfiorare
care furnică prin piele,
are roșia culoare
a republicelor mele.

Nu-mi trebuie dragostea
pariziană :
lingă orice femelă-n
mătăsuri distinse,
îmi vine s-adorm,
Huo !,
aș pune pe goană
dulăii feroci
ai patimii-aprinse.

Pe potrivă-mi tu ești doară —
geană-n geană, șezi, poftim,
lasă-mă de-această seară
omenește să vorbim...

Încetează-acum ușor,
oamenii, cetatea moartă,
codrul lor fremătător.
Numai trenuri trec, se ceartă,
cătrec Barcelona-n zbor.

Pași de fulger
de mină timpul,
tunete, cerească dramă —
nu-i furtună.
Pur și simplu
asta gelozie-nseamnă.

Vorbe proaste te hurducă.
Ce te sperii ? Nu le crede.
O voi sparge ca pe-o nucă
pofta nobilei bipede.

Coaja patimei e-o riie,
numai bucuria mea
o voi face să rămîie
simplă, într-un vers, să stea.

Lacrimi, gelozii, da, dragă,
pleoapa mea ca a lui Vii e.
De-aș fi singur, treacă-meargă,
da-s gelos pentru o-ntreagă
sovietică Rusie !

Zdrențe, umeri în ruină,
oftica le dă

de rost.
Ce să-i faci, n-avem vre-o vină,
milioane-au dus-o prost.

Îi privim cu drag, cu sete.
Sportul le va face bine.
Vrem la Moscova doar fete
cu picioare lungi, ca tine.

Nu-i de tine ce-n zăpadă
ți-a umblat piciorul gol.
să-l arăți (pe brinci să cadă)
la magnații din petrol.

Nu-mi zvirli ochiade hoafe.
Vino (șovăi, ochi năuc ?)
în răspîntea-acestor brațe
mari, stingace, să te duc..

Nu vrei ?
N-ai decît să rămîi și așa ;
Jignirea, în contul jignirilor obyiei
se-adună.
Eu tot te voi lua, nu acum,
altcîndva —

ori singură, ori cu Parisu-mpreună.

1928

În romînește de
Cicerone Theodorescu

La tropice (Calea ferată Vera-Cruz Mexico-City)

Văd cerul :
tropical, fierbinte.
Ce nouă-a vieții slovă e !
Și glonț mă duce trenul
bananieri, printre
nu șovăie...

Ca niște mături îmi apare
pictura lor anemică ;
i-ai crede preoți în altare
sau niște pictori, parecă.

Ce văd,
prin aerul compact dus,
prin aerul viscos, neclar ?
Se-nalță iată
cîte-un cactus
ca un burlan de samovar.

Și-n ăst ouptor văd păsăruici,
o frumusețe, un mister :
ca vrăbiuțele de mici,
dar cu fasonul chantecler.

Delirul zilei și pădurea
— el de infern și de cden ea —
dispar de-odată...
Brusc, de-aiurea,
coboară noaptea, pierce lenea.

Șters, orizontul, e-o perdea.
Nu simți nici urmele dogoarei.
Te uită, spunc-mi : care-i stea
și ochiul de panteră care-i ?

Nici cel mai ager vistiernic
aici să numere
nu-i vrednic
a nopților de August
aurărie. vie

Văd cerul : scapără-n vestminte.
Ce nouă-a vieții slovă e !
Și, glonț gonește trenul
bananieri, printre
nu șovăie...

1926

Premieră la sfârșit de stagione

„LOGODNA LA MĂNĂSTIRE”

Pe scena Teatrului de Operă și Balet din București

Noua premieră a Teatrului de Operă și Balet din București, „Logodna la mănăstire” de Serghei Prokofiev este una dintre puținele opere comice — dacă nu cumva singura — în care spiritul clasic și cel modern se contopesc în chip fericit într-o sinteză originală, scăpând de vervă și plasticitate. Înțeleg, desigur, „spiritul clasic” în sensul proporției și conciziei iar „spiritul modern” în sensul vitalității, al reacției ingenioase în fața neprevăzutului în actul de creație.

Acest „Mozart al secolului XX”, cum îl considerau unii critici pe Prokofiev, a realizat însă o sinteză de stiluri nu numai în ce privește limbajul muzical, ci și în ceea ce privește spectacolul de teatru ca atare. Un subiect, în maniera lui Beaumarchais: un nobil scăpat (Don Jérôme) vine să-și mărite fata (Luiza) cu un negustor de pește, bătrîn dar bogat (Mendaza). Fata îl iubește însă pe Don Antonio, pentru care fuge de acasă în vestimintele doicilor sale. În urma ei, șiretza „Duena” (doica) reușește să dea în ochii negustorului drept

Luiza și-l convinge s-o fure „romantic” de acasă. Lucrurile se termină în chip fericit pentru tineri — spre uluirea bătrînilor — cu o logodnă generală la mănăstirea unor călugări benedictini, urmată de un chef în care nu lipsește puțin scandal.

Străduindu-ne să realizăm pînă la ultimele consecințe sugestiile autorului adnotate în partitură, ne-am aflat la un moment dat în fața unui spectacol — așa spune — „cu trei dimensiuni”. O dimensiune inițială (subiectul adaptat de compozitor după „La Duëgne” de Sheridan), apoi dimensiunea

„comediei dell'arte” adăugată primei, mai cu seamă prin înțelesul special, proiectat de muzică asupra întregului spectacol și, în sfârșit, dimensiunea propriu-zis modernă, cu mari posibilități de invenție și tratare scenografico-regizorală. Toate acestea trebuiau să alcătuiască un tot autonom și cituși de puțin eclectic. În ce măsură am reușit să ne apropiem de acest deziderat, rămîne în sarcina publicului s-o aprecieze. Pînă în prezent, cele două spectacole prezentate pe scena Teatrului de Operă și Balet s-au bucurat de un mare aflix de spectatori, a căror reacție spontană și adeseori entuziastă constituie pentru noi principala chezașie că ne aflăm pe drumul cel bun.

Întregul colectiv distribuit în acest spectacol a muncit cu pasiune și însufletire. Deși pregătit într-un timp relativ scurt și în condițiile repetițiilor asidue preliminare turneului în Franța — întrerupt și din nou reluat acest spectacol este, cred, una dintre cele mai interesante premiere din ultimele stagioni ale teatrului nostru.

Soliștii și corul se mișcă în valul capricios al gândirii prokofievene cu siguranță și nu de puține ori cu virtuozitate (mă gîndesc mai cu seamă la grațioasa Luiza, creată de Iolanda Mărculescu, la Maria Săndulescu, Dorothea Palade Melinte, la Ion Stoian, Constantin Gabor, Ladislau Konya, George Mircea, Mihail Arnăutu etc.)

Decorurile și costumele lui Ion Ipser, cu o vigoasă și spirituală notă de stilizare, creează un climat propice unor lucruri iar regia lui Hero Lupescu, inteligentă și îndrăzneată construiește spectacolul pe linii mari de forță.

La recentul consiliu artistic al Teatrului de Operă, ținut în urma vizionării în avant-premieră a acestui spectacol, s-au expus printre altele și unele păreri critice asupra regiei și coregrafiei spectacolului, care au dus la revederea anumitor pasaje puse în discuție. De aceea sîntem convinși că la toamnă, o dată cu deschiderea stagionii 1963-64, cînd vom oferi din nou publicului bucureștean opera comică „Logodna la mănăstire” de S. Prokofiev, vom realiza definitiv acest acord atît de necesar artei sincrifice a teatrului cîntat: scenografie, conducere muzicală, regie.

Dorim din toată inima să oferim un spectacol cît mai atrăgător, de o înaltă ținută artistică, amuzant și instructiv, într-un cuvînt un spectacol demn de spiritul atît de complex și original al lui Serghei Prokofiev.

Egizio Massini

Iolanda Mărculescu și Ion Stoian într-o scenă din „Logodna la mănăstire”

În cadrul actualei stagioni a Teatrului Național, au avut loc la Paris zece spectacole ale Teatrului de satiră din Moscova cu „Baia” și „Ploșnița” de Maiakovski și „Mărul discordiei”, o comedie a dramaturgului ucrainean Biriukov. Turneul celebrului colectiv moscovit a suscitat un deosebit interes în rîndul spectatorilor și al criticii teatrale pariziene ce a fost unanimă în a aprecia „marea măiestrie a ansamblului actoricesc, care a știut să reducă în mod strălucit ideile dramaturgului”. Cu prilejul călătoriei lor la Paris, care a coincis cu aniversarea a șapte decenii de la nașterea lui Maiakovski, artiștii sovietici au luat parte și la o seară de manifestări comemorative organizate de cercurile progresiste pariziene. Ei au participat astfel, printre altele, la o seară Maiakovski desfășurată în palatul Chaillet în prezența a două mii de spectatori, la care au luat cuvîntul și au recitat din versurile poetului scriitori și oameni de teatru ca Elsa Triolet, Louis Aragon, Madeleine Renaud, Laurent Terzieff și alții.

Într-un articol publicat de „Izvestia”, compozitorul Dmitri Șostakovič prezintă aspecte din activitatea Școlii centrale de muzică din Moscova care și-a sărbătorit recent treizeci de ani de la inaugurare. De trei decenii această școală contribuie la formarea viitorilor muzicieni. În clasele ei studiază actualmente 300 de elevi, sub îndrumarea unor excelenți pedagogi și muzicieni ca G. Neigau, Lev Oborin, Iakov Flier, Mstislav Rostropovič ș.a. Școala a dobîndit o frumoasă tradiție, printre absolvenții săi numărîndu-se astăzi peste o sută de laureați ai unor concursuri muzicale internaționale și sovietice. Mulți foști elevi sînt acum vestiți dirijori ai orchestrelor simfonice din Moscova și din țară, soliști, pedagogi. Compozitorii sovietici obișnuiesc să-și încredințeze noile lucrări tinerilor interpreți ai școlii, care le execută în primă audiență.

Cu spectacolul „Copiii soarelui” de Maxim Gorki și-a inaugurat turneul la Moscova teatrul din Iaroslavl, cea mai veche instituție teatrală din Uniunea Sovietică. Artiștii teatrului prezintă pe scena MHAT-ului zece spectacole care constituie tot atîtea premiere ale ultimei stagioni. Printre acestea — „Stăpîna vieții” de I. Cepurin, „Vendetta” de N. Vinnikov, piesa lui N. Sever „Fiodor Volkov”, inspirată din viața fondatorului teatrului. Moscoviții urmăresc cu căldură turneul trupei bătrînului teatru de pe Volga, bucurîndu-se de veșnica-i tinerete, de succesele sale și de descoperirea unor noi talente.

Opera lui Tihon Hrennikov „100 de draci și o fată” a marcat anul din spectacolele de succes ale abia încheiatei stagioni muzicale moscovite. Libretul ei este inspirat de piesa cu același nume a lui Evgheni Șatunovski iar regia aparține regizorului V. Kandelaki. Compozitorul Iuri Miliutin a scris recent că în această nouă operă sovietică „caracterul național al eroilor, care reinvie personajele satirei ruse s-a întrepătruns armonios cu caracterul profund național al muzicii lui Hrennikov. Drept rezultat, Teatrul de operă a primit o partitură de un farmec surprinzător prin țesătura ei melodică, prin bogatele ei soluții inтонаționale, prin armonizarea interesantă și orchestrația plină de colorit. Portretele lirice ale eroilor principali, iucîntoarele tablouri de natură, scenele fantastice ale dansurilor groțesce, portretele șarjate ale sectanților, toate și-au găsit o interesantă expresie muzicală în partitura operetei, în care un loc aparte este rezervat tinerei ziariste care a nimerit în birlogul unor sectanți”.

Sute de artiști plastici din orașele de pe Volga se pregătesc pentru o cuprinzătoare expoziție, prima de acest fel, care se va întitula „Volga cea mare”. Expoziția va întruni tablouri, portrete, peisaje, sculpturi care înfățișează eroismul septemlului, munca, viața, odihna locuitorilor din (tratul) Volgăi (Povoljje), momente din bogata istorie a acestei regiuni. Pictorii din orașul Kuibișev și-au instalat baza de creație, un adevărat oraș de coruri, la Jiguli, localitate foarte îndrăgită odinioară de Repin. Eroii lucrărilor lor destinate expoziției sînt inovatorii de la uzina „Avtotractorodetali”, petroliștii din Otradnii, muncitorii din sovhozul „Kanas” ș.a.

Muzicieni și drumurile lor în artă...

În timpul celui de al doilea festival „George Enescu” am avut prilejul să discut cu o tînără pianistă americană, Joana Hodges. Îmi vorbea despre colegii ei din California, înțepiți de mare talent care lucrează ca profesori de muzică și cîntă în public la serbările de sfârșit de an școlar.

— Dar de ce n-au o activitate concertistică organizată? am întrebat-o.

— Joana Hodges a suris încurcat :

— Vedeți, la noi sînt foarte mulți pianști... E greu să răzbași...

Mi-am adus aminte de această discuție parcurgînd un recent articol din „Sovetskaia kultura” despre laureații americani ai concursurilor muzicale sovietice. Unul dintre ei a devenit un nume bine cunoscut: Van Cliburn, strălucitul pianist care l-a entuziasmat și pe Richter, deținătorul premiului întii din 1958. Astăzi, interpretul desfășoară în țara lui o activitate concertistică destul de bogată; dar ce era Cliburn pentru americani înainte de concursul de la Moscova? Un necunoscut, un „tînăr de viitor”, menit să îndure multă vreme un prezent obscur, lipsit de perspective.

Un caz excepțional — te gîndești poate. Dar iată încă doi laureați americani ai concursurilor sovietice: unul este violonista Joyce Flissler — iar celălalt, pianistul Daniel Pollak. Ambii s-au bucurat de călduroase aprecieri în Uniunea Sovietică: pe Pollak l-a felicitat Kabalevski, Flissler a fost felicitată de Șostakovič și Oistrach — iar momentele au fost firește immortalizate în fotografii... Rezultatul? Pliantele americane de reclamă uezăză cu argument principal aceste imagini: Pollak este fotografiat în camera sa și deasupra capului, pe un perete maro și alb, tronează făcută la Moscova. Iar în reclama lui Flissler imagi-

nea e imbinată cu extrase desprinse din presa sovietică.

Nimic rău în asta, desigur. Viața muzicală sovietică se bucură de un mare prestigiu și e firesc ca succesele dobîndite în U.R.S.S. să fie apreciate pretutindeni. Dar să ascultăm ce declară Daniel Pollak unui reporter de la „Sovetskaia kultura”: „Am avut prilejul să cînt cu orchestrele din Baltimore și Los Angeles, dar numai după premiul de la Moscova. Altfel nimeni nu m-ar fi luat în seamă”.

— În America — spunea Joana Hodges — sînt mulți pianști... Dar asta să fie într-adevăr cauza dificultăților,

Pe marginea unui articol din „Sovetskaia kultura”

nesiguranței și umilirilor care pîndesc cariera oricărui tînăr interpret american? În Uniunea Sovietică există și mai mulți pianști. Toată lumea cunoaște valoarea școlii interpretative sovietice care scoate aproape în fiecare an noi și noi valori surprinzătoare. Dacă despre „concurența de valori” ar fi vorba, ce concurență poate fi mai puternică decît cea din țara lui Richter și a lui Ghilels, a lui Oistrach și a lui Rostropovič? Și totuși, iată că în U.R.S.S. apariția fiecărui nou talent — nu numai sovietic — stîrnește un viu interes, publicul reacționează cu entuziasm la o valoare în devenire, fără să se gîndească la „renumele” și reclama prealabilă. Pe cînd interpreți de frunte din S.U.A. își încep cariera artistică grație prestigiului pe care li-l conferă concursurile și concertele din Uniunea Sovietică!

Ce explicații ar mai fi necesare? Socialismul și capitalismul se înfruntă și pe planul artistic și, ca întotdeauna, superioritatea primului este zdrobitoare.

...Ascultî un concert de la Carnegie Hall sau Lincoln Hall din New York. Nivelul interpretării este impresionant, cu nimic mai prejos decît al unui concert transmis din marea sală a Conservatorului din Moscova. Richter și Rubinstein, Oistrach și Menuhin, Filarmonica din Leningrad și Orchestra din Philadelphia — sînt valori echivalente, care se pot alătura, se pot compara... Dar oare numai aceste nume trebuie comparate în aprecierea vieții muzicale din cele două țări?... Pentru a ajunge pe podiumul sălii Conservatorului din Moscova drumul unui tînăr interpret este rectilin, netezit dinainte: artistul va fi format de către Conservator, apoi va participa la concursuri muzicale interne și la cele internaționale, va fi angajat ca solist... În S.U.A., însă, nu există nici conservatoare de stat, nici burse de stat, nici posibilitatea trimiterii la concursuri pe contul statului. Drumul spre „Carnegie Hall” este cu mult mai complicat și nesigur: dacă ești din provincie nu poți avea nici un „nume”, nici o „reclamă” fără consacraarea New Yorkului iar pentru a da aici un mic concert (căci cele mari sînt simple visuri) e nevoie ca cineva să riște chiria sălii, să vină public, și în sală să se nimerescă „măcar un critic”, care să scrie „măcar cîteva vorbe”, pe care apoi să le poți trece în fruntea pianului pentru ca... etc., etc.

„Drumul” acesta este plin de eșecuri, de ratări, de dezamăgiri. Și dacă astăzi van Cliburn, Flissler sau Pollak par să fi scăpat de asemenea amărăciuni, aceasta se datorește numai faptului că au putut beneficia de posibilitățile de afirmare pe care le oferă viața muzicală sovietică.

Ionel Hristea

Al treilea Festival al filmului de la Moscova

Cinești la masa rotundă

Care-i contribuția cinematografiei la mersul înainte al societății? Ce influență exercită filmele asupra dezvoltării spirituale a omului? Iată discuții pasionate în cadrul seminarului „Cinematografia și progresul”, desfășurat la Casa centrală a scriitorilor din Moscova. Participanții au fost unanimi în a recunoaște că prin creația lui artistul poate amenința binefăcător asupra progresului omenirii dacă el însuși se situează pe o poziție progresistă, dacă forma realistă constituie principiul de bază al creației sale.

Inaugurând discuția, regizorul Serghei Gherasimov, a subliniat: „Mie, artist gherasimov, legătura cu problemele întregului popor îmi dă o deosebită mulțumire”. Reluând ideea menirii sociale a artistului, criticul francez Marcel Martin a arătat că a fi realist înseamnă mai presus de orice a avea o conștiință trează, receptivă. Evident, calea luptei pentru afirmarea noului, a ceea ce este înaintat, nu e o cale ușoară. Dar este calea cea mai rodnică. Expunându-și opiniile despre situația cinematografiei italiene, regizorul Nanni Loy (Italia) a vorbit despre eșecurile care îi pindesc inevitabil pe artiști dacă nu sunt onești cu ei înșiși, dacă sînt lipsiți de spirit autocritic și nu deprind știința de a privi și înțelege realitatea înconjurătoare. Continuând oarecum cele afirmate de regizorul italian, dramaturgul Abby Mann din S.U.A., autorul scenariului „Procesul de la Nürnberg” a amintit că mulți cinești se dovedesc în creația lor robi ai unor șabloane obișnuite și se exprimă destul de rar cu pasiune și siguranță cînd împrejurările o cer imperios.

Criticul cinematografic sovietic Rostislav Iurenev a amintit că în fiecare an apar pe ecranele lumii sute și sute de filme. Unele dintre ele aduc oamenilor lumina curată a adevărului, altele murdărie și minciună. O sarcină nobilă a festivalurilor cinematografice este tocmai sprijinirea a ceea ce e mai bun în arta cinematografică mondială, lupta împotriva filmelor false, împotriva cinematografului comercial, așa zis distractiv, împotriva unui cinematograf cum a spus și Serghei Gherasimov, „a născocit un nou gen de comerț — cu tot ce e josnic, ticălos în viață”.

Desigur, numărul cineștilor participanți la discuții nu se oprește aici. Cu mult interes a fost urmărită intervenția tovarășului Mihnea Gheorghiu, președintele Consiliului cinematografiei din Comitetul de stat pentru cultură și artă al R.P.R. Printre cei care au luat cuvîntul au fost și profesorul Jerzy Toeplitz (Polonia), documentaristul olandez Joris Ivens, criticul Mario Rodriguez Aleman (Cuba) și a.

Ion Popescu Gopo și soția în Piața Roșie.

Un interviu al lui Gopo

Regizorul Ion Popescu-Gopo, socotit pe drept cuvînt o personalitate marcantă a cinematografiei contemporane, a acordat presei sovietice un interviu din care spicuiem cele ce urmează.

Una din particularitățile cele mai interesante ale festivalurilor cinematografice este faptul că dau cineștilor din lumea întreagă posibilitatea de a cunoaște noutățile ivite în cinematografia internațională și de a discuta asupra lor. Artiști din diverse țări, aflați uneori foarte departe unul de altul, lucrează fiecare în felul lor. Ei au de-a face cu un material cinematografic deosebit și prezintă realități diferite. Cu toții însă caută procedee de exprimare cât mai eficiente, cât mai convinșătoare.

În clipa de față se discută mult în cinematografia mondială despre natura artei. Participanții și invitații la Festivalul de la Moscova vor putea și ei continua această discuție. E o dezbateră care mă interesează și mă preocupă și pe mine. Ce este cinematograful? Oglindă indiferentă sau artă? Cum trebuie reflectat pe ecran adevărul vieții? În ce constă acest adevăr?

În ce mă privește, sînt profund convins că cinematograful nu este o oglindă impenetrabilă. O seamă de realizatori socotesc că e deajuns să instalezi aparatul de filmat în stradă pentru ca el să înregistreze „curentul vieții”. Asta ar însemna, după părerea lor, reflectarea vieții. Cred că este o părere eronată, fără perspectivă. Aceasta nu este artă cinematografică ci o oglindă rece, neînsuflețită. Care va deveni cinematografie numai atunci cînd acestor imagini le voi insufla viața, experiența mea, fantezia, căldura umană. Artă trebuie să aducă oamenilor lumina adevărului. Același lucru se cere și cinematografului, dacă vrea să-și justifice nobila ei destinație.

Ca membru al juriului pentru filmele de scurt metraj n-am dreptul să vorbesc despre filmele prezentate la concurs, dar cele vizionate pînă acum ne-au dovedit că autorii lor, departe de a urma metoda înregistrării indiferente a evenimentelor și faptelor, caută procedee artistice autentice pentru a reda diverse aspecte ale vieții.

„Lupeni 29” îndelung aplaudat

Luni seara, în cadrul Festivalului internațional al filmului de la Moscova a fost prezentat filmul „Lupeni 29”. În imensa sală a Congreselor din Kremlin se aflau membrii delegațiilor de cinești de peste hotare prezente la festival, cinefili moscoviți. La vizionarea filmului au asistat A. V. Romanov, președintele Comitetului de stat pentru cinematografie al U.R.S.S., regizorii Grigori Ciuhrai și A. G. Zahri și alți cunoscuți cinești sovietici, regizorii Stanley Kramer și Joris Ivens, actorul Jean Marais și alte personalități din lumea filmului. Participanții au salutat călduros delegația română. În fața spectatorilor a luat cuvîntul Mihnea Gheorghiu, președintele Consiliului cinematografiei din Comitetul pentru Cultură și Artă, care a făcut o scurtă prezentare a filmului „Lupeni 29”.

Producția românească a fost îndelung a-

plaudată. De asemenea în timpul rului numeroase secvențe au fost subliniate de spectatori prin aplauze.

Marele interes suscitată de film s-a vădit și cu ocazia conferinței de presă a delegației noastre de cinești. Cunoscutul regizor sovietic Grigori Roșal a apreciat cu acest prilej că „Lupeni 29” este „o creație excepțională, cu foarte multe căutări noi, cu scene de masă vii, cu actori de valoare, operatori remarcabili”.

Tot atât de favorabile sînt și comentariile presei. Criticul K. Paramonova a relevat, de pildă, în „Sovetskaja kultura” că autorii filmului au creat „o tragedie populară, o operă cu un mare răsădit emoțional”. Iar corespondentul agenției „TASS” a scris că „Lupeni 29”, se numără printre „cele mai interesante și importante opere cinematografice prezentate la Festival”.

Știați că...

...Primul Festival internațional al filmului din Uniunea Sovietică a avut loc în 1935? Au participat cinești din 19 țări și au fost proiectate 47 de filme. Marele Premiu, „Cupa de argint” a fost atribuit studiului „Lenfilm” pentru „Ceapaev”, „Tineretea lui Maxim” și „Tărâni”.

...În 1958 s-a desfășurat la Tașkent un Festival al filmului din țările Asiei și Africii?

...La cel dintîi Festival al filmului de la Moscova (1959), la care au luat parte 44 de țări, Marele Premiu a fost acordat filmului sovietic „Soarta unui om”? Medalia de aur au fost conferite filmelor „Copiii minune” (R.F.G.), „In zori” (Pakistan), „Evadare din umbră” (Cehoslovacia). Medalia de aur pentru cel mai bun documentar a fost obținută de cineștii vietnamezi.

...Marele Premiu al celui de al II-lea Festival al filmului de la Moscova (1961), la care au participat 55 de țări, a fost atribuit filmului japonez „Insula” și filmului sovietic „Cer senin”? Medalia de aur au fost decernate filmelor „Tutti a casa” (Italia), „Profesorul Mamlock” (R.D.G.), „Am fost tineri” (Bulgaria) și documentarului „Marea olimpiadă” (Italia).

...Cineștii sovietici au luat pentru prima oară parte la un festival cinematografic internațional în 1927? Festivalul era organizat în cadrul Expoziției universale de artă de la Paris. Premiul întâi a fost cucerit atunci de „Crucișătorul Potiomkin”.

...Primul mare Festival internațional al filmului s-a ținut în 1932 la Veneția? Filmul care a triumfat la această competiție a fost tot o producție sovietică: „Drumul vieții”.

Actrița americană
Christine Kauffman
surprinde instantanee
moscovite

Cinci sute de ziarști văd, ascultă și transmit

Printre cei mai activi participanți ai Festivalului pot fi socotiți fără îndoială și ziarștii. De altfel sînt și într-un număr impresionant. În dimineața zilei de 12 iulie la centrul de presă din Moscova erau înregistrați nu mai puțin de 245 de ziarști străini și 241 sovietici. De atunci cifrele au sporit o dată cu sosirea altor oaspeți. Cîmpul de activitate al ziarștilor este nelimitat. Ei pot fi întîlniți pretutindeni și la orice oră în sălile în care se prezintă filmele aflate în competiție, la „Lujniki” și Casa scriitorilor, pe străzi și în Piața Roșie, unde Bondarciuk turnează zilele acestea câteva episoade din „Război și pace”. După cum, evident, sînt neapăsători de la conferințele de presă pe care le țin zilnic cîteva delegații de cinești.

Seara, ziarștii poposesc de obicei la Clubul presei, amenajat la etajul șapte al hotelului „Moskva”. Acum cîteva zile pictorul Alexandr Sokolov a deschis aici o expoziție-surpriză pe care a intitulat-o „Din față și din profil”. E o suită de portrete și de șarje amicale înfățișîndu-i pe cei mai reprezentativi cinești din lume. Deschiderea oficială a expoziției a avut loc la o oră cam neobișnuită pentru vernisaje... 0,35, în prezența unei asistențe destul de numeroase. La Clubul presei au loc zilnic întîlniri interesante cu actori, regizori, scenariști din diferite țări.

Tot în incinta hotelului „Moskva”, și anume în vestibul, este instalat un birou de presă. Adresîndu-se colectivului acestuia, ziarștii — și nu numai ei — pot căpăta răspuns la orice problemă care are legătură cu manifestările festivalului, își pot procura material documentar, reclame și fotografii ale participanților sau imagini din filmele proiectate, revista „Sputnicul Festivalului” sau Buletinul informativ.

Grigori Ciuhrai, în-
tr-o convorbire cu
scenaristul italian
Sergio Amidet.

• UMR • UMR •

G. PATARIDZE:

De la și pînă la Balzac...

Un vechi prieten, lector la universitate, m-a invitat să asist la examenele de sfîrșit de an ale studenților lui. Am primit bucuros. Nu-l văzusem niciodată în postură universitară...

Cu un aer grav, amicul meu a început examinarea. Prima din serie era o studentă, o fată sveltă, cu ochi vii.

— Ce ne puteți spune despre Schiller?

— Schiller s-a născut în a doua jumătate a secolului XVIII. El era prieten cu Goethe și de aceea în anul 1799 s-a mutat la Weimar unde Goethe era prim ministru. În același an s-a născut și marele romancier francez Honoré de Balzac...

Ajunsă la acest punct fata a făcut analiza operei balzaciene cu atîtea amănunte și cunoaștere profundă a subiectului încît a stîrnit admirația examinatorului (ca să nu mai vorbesc de mine).

— Înțeles, în carnet a apărut nota supremă scrisă: 5.

Studentul care a urmat s-a prezentat în fața catedrei cu un aer vinovat, stînjnit.

— A-a-a! Dumneata ești! — L-a apostrofat prietenul meu. Dumneata care mi-ai lipsit la seminarul despre Hugo! Să vedem cum te-ai pregătit. Ce poți să-mi spui despre romanticismul lui Hugo?

meu nu l-a mai putut opri pînă mi i-a pus în carnetul de note un 5...

Toți cei șase studenți care au urmat după el au făcut ce au făcut și au ajuns și ei la Balzac.

Prietenul meu îl examina acum pe al nouălea.

— Shakespeare — i-a cerut scurt.

— Marele dramaturg englez William Shakespeare s-a născut în a doua jumătate a secolului XVI. Prin sonetele, comediile și tragediile lui, el ne-a lăsat o măreață moștenire literară. Cu cită forță a zugrăvit marele Shakespeare în "Timon din Atena" atotputernicia banului în societatea din vremea aceea! În legătură cu aceasta e bine să ne amintim de strălucita operă a lui Honoré de Balzac „Gobseck”...

Și iar o analiză amănunțită a lui Balzac.

În carnetul de note — al nouălea 5.

— ...Marele poet italian Dante Alighieri — a început al cincisprezecelea sau al șaisprezecelea student — s-a născut la sfîrșitul secolului al XIII-lea. El a exercitat o puternică influență asupra literaturii europene, mai cu seamă prin capodopera lui „Divina comedie”. E interesant și semnificativ faptul că un alt mare scriitor, Honoré de Balzac, și-a intitulat ciclul de romane „Comedia umană”. Așa că Balzac... prin urmare Balzac...

Firește, iarăși un 5.

— ...Swift, marele satiric englez, s-a născut în secolul XVII. Dintre operele lui, cea mai cunoscută este „Călătoria lui Gulliver”. Swift era un bărbat voinic, ca și Honoré de Balzac...

5.

Era ultima întrebare și ultimul 5. Examenul hăseră sfîrșit.

— Spune-mi dragă, n-ai observat că toți studenții au vorbit de fapt despre Balzac? — l-am întrebat la urmă pe prietenul meu, nemaiputîndu-mă stăpîni.

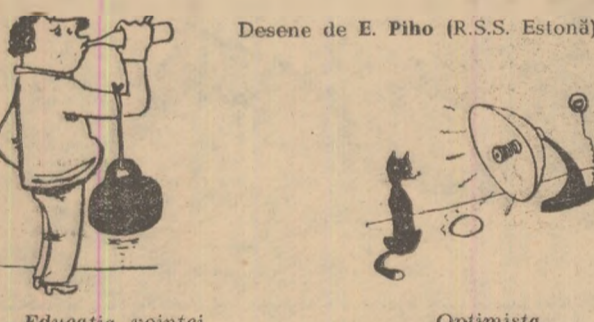
— Știi ce vreau să-ți spun? — mi-a replicat el pe un ton autoritar. Nu? Atunci ascultă. Mi-a căzut întîmplător în mîna o scrisoare necunoscută a lui Honoré de Balzac, în care genialul romancier dezvoltă această idee: cunoașterea temeinică chiar a unei singure probleme este cunoaștere, pe cînd cunoașterea superficială a unui mare număr de probleme — nu... De altfel, Balzac e un scriitor atît de genial, încît...

Nu mai puteam, însă, să aud nici un cuvînt despre Balzac. Atunci mi-am amintit fulgerător că onorabilul nostru lector își susținuse tocmai dizertația de candidatură despre Balzac. Și am înțeles tot: studenții cunoșteau amănuntul.

— Hugo, a început studentul poticnindu-se, a fost... un mare scriitor romantic francez... De altfel... pe vremea aceea... în Franța era și un alt curent literar... realismul... al cărui reprezentant strălucit... Honoré de Balzac... era remarcabil prin faptul că... era realist și din punct de vedere teoretic... ceea ce ne arată... că realismul nu avea la Balzac un caracter întîmplător.

La punctul acesta studentul s-a pornit să turne cu alina viteză și entuziasm încît prietenul

Nu era mai ieftin să tai copacul cu fierăstrăul?

COMPLEXUL PENTRU INDUSTRIALIZAREA LEMNULUI
C. I. L. BRAILA

PRODUCE:

PLACI AGLOMERATE CU RĂȘINI DE UREOFORMALDEHIDĂ DIN AȘCHII DE LEMN TRIPLU STRATIFICATE

ECONOMICE, STABILE, GROSIMI UNIFORME, RANDAMENT SPORIT LA CROIRE, PERFECT PLANE, FORMATE PRACTICE, SE POT FURNIRUI etc.

Domenii de utilizare:

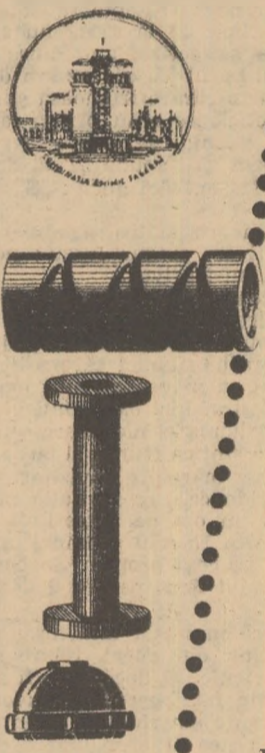
MOBILIER, PLAFOANE, PEREȚI DESPĂRȚITORI, AMENAJĂRI INTERIOARE, VAGOANE TRAMVAIE, LAMBRIURI, CONSTRUCȚII NAVALE etc.

Greutate specifică 60 kg/mc. Grosimi : 8, 12, 16, 19, 22, 25 mm
Formate : 1.830/3.660, 1.830 1.830 mm, 2.440/1.830, 1.220/1.830 mm

COMBINATUL CHIMIC FĂGĂRAȘ

livrează :

- Bachelită pentru uz general în diverse culori
- Bachelită pentru uz electrotehnic
- Bachelită pentru uz electrotehnic în execuție tropicalizată
- Bachelită textilă
- Rezoli diverse tipuri, lac de bachelită
- Novolac, solid, semifluid și alcoolic
- Aminoplast diverse culori
- Celuloid, plăci de diferite grosimi și culori
- Celuloid sîdefat
- Celuloid marmorat
- Celuloid placat
- Cornoplast pentru nasturi, imitație corn

Execută: piese industriale în toate tipurile de bachelită și aminoplast pentru înlocuirea metalelor feroase și neferoase precum și a lemnului.

Pentru producția de serie executăm proiectarea și sculele necesare presării pieselor comandate.

Frontul invizibil

(urmare din pag. 4-a)

douăzeci și patru funcționează, restul sînt în rezervă. Așa încît avem opt grupuri active de legătură, dintre care unul funcționează mereu la aceeași oră și cu același cifru.

— Asta-i greșeala. Cum lucrează Sauer în ultimul timp?
— Foarte bine. A izbutit să obțină documentația și planurile pentru fabricarea unui nou avion de vînătoare, despre care am informat Centrul acum cîteva luni. Aparatul trebuie să dezvolte o viteză de nouă sute de km pe oră. Informațiile furnizate de Sauer erau extrem de importante și Gilbert dădu ordin să fie transmise imediat Centrului, folosind un post emițător camuflat aproape de Paris.

După ce termină reorganizarea întregii rețele de informații, Gilbert distruse documentele aflate în cabinetul secret, își luă rămas bun de la Suchet cu care se înțelese să se întîlnească peste cîteva zile, se așeză în fața aparatului de radioemisie și transmise personal ultima radiogramă:

„VSA cheamă KRO. Stare de alarmă 2. Trec la operația „Fantomă”. Legătura — 15 octombrie 22.00 pe lungimea de undă de 17.42 metri”.

Așteptă confirmarea Centrului, închise aparatul, puse în funcțiune un sistem de distrugere automată și părăsi cabinetul printr-o ușă laterală care dădea în curtea vecină.

După două zile, în clădirea firmei „Pierre Larusse și fiii” năvăliră agenții Gestapoului.

Dar clădirea era pustie.

EPILOG

La 30 ianuarie 1943, colonelul Egorov se întîlni cu Soloviov. Nu se mai văzuseră de cîteva săptămîni.

Mașina înainta pe malul Volgăi. În dreapta se zăreau ruinele fumegînde ale orașului erou.

— Ce vești mai ai de la Gilbert? — întrebă Soloviov.

— Care Gilbert? E Gilbert cum sînt eu viconte de Bragelona. E un flăcău din Kaluga, Tăcu o clipă și apoi adăugă:

— Ce-i cu el? Totu-i cum nu se poate mai bine. E în Germania și transmite mereu informații foarte importante.

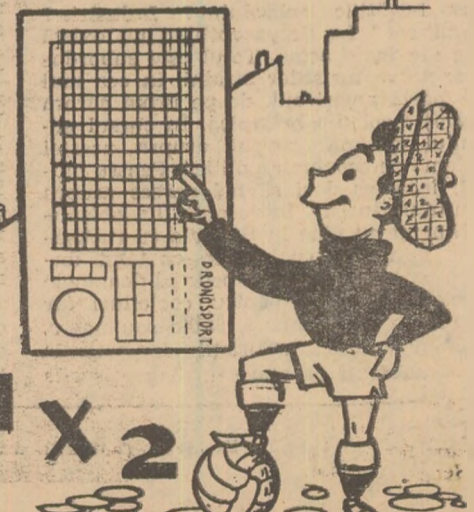
— Și Kent?

— Tocmai vroiam să-ți vorbesc despre el — răspunse Egorov, zîmbind. Pînă la urmă Gestapoul a izbutit să pună mîna pe el. L-a zvîrlit în temniță, dar după trei zile a dispărut. Întîmplarea pare de necrețut. Intr-un cuvînt, bravo lui!

Acum e în Balcani. Curînd au să înceapă acolo operațiuni importante.

TOTUL e să completezi bine cu senmul X" cele trei coloane!

PRONOSPORT

Dedesubturile unui „rai“ pentru turiști

Trei știri recente apărute în ziare m-au îndemnat să-mi răsfoiesc din nou carnetul cu însemnări pe care-l pusesem deoparte. Toate trei se refereau la insulele Bahama. Prima spunea că două duzini de diversioniști aciuiați la Miami folosiseră ca bază pentru un atac împotriva Cubei o insulă din grupul Bahama. A doua arăta că Anglia a acceptat construirea pe insula Andros a unei baze americane pentru submarine, care se va întinde pe câteva sute de acri de pământ și va necesita vaste poligoane subacvatice. (Intre Andros și Cuba sînt 160—200 de kilometri). În sfîrșit, a treia știre vestea că Londra a promis insulelor Bahama, actualmente colonie britanică... un statut de colonie autonomă.

Citeșitreei știrile au trecut aproape neobservate în ziarele londoneze și au fost redate uitării, fără să tulbure de fel tihna mic-burghezului englez. Era vorba doar de evenimente petrecute prea departe ca să-l poată interesa, cu atît mai mult cu cît sub ochii lui, la Glasgow, se desfășoară de nu știu cite luni cel mai senzațional proces de divorț, procesul duceleului și ducesei d'Argyl. Eu cunoșteam, însă, insulele Bahama, discutasem cu localnicii, așa încît am fost tentat să-mi răsfoiesc din nou carnetul de note.

Notele mele despre insulele Bahama sînt de fapt niște însemnări fugitive, pentru că nici vizita mea n-a fost prea lungă. Mă interesase mai mult insula New-Providence, unde se întîlniseră tocmai președintele Kennedy și primul ministru Macmillan.

În total grupul Bahama cuprinde trei mii de insule, dacă punem la socoteală și cele mai mici fișii de pământ, stîncile izolate și recifele de corali care străpung suprafața mării. Dar numai 250 sînt locuite. Populația, mică și foarte împrăștiată, nu trece de 120.000 de locuitori. Dar insulele Bahama au intrat pentru todeauna în istorie. Într-o frumoasă zi din anul 1492, pe insula San-Salvador a debarcat Cristofor Columb, începînd de acolo celebra lui „descoperire a Americii“. E adevărat că evenimentul n-a lăsat nici o urmă vizibilă, dar printre hîrțile navigatorului s-a găsit o scrisoare adresată regelui Spaniei în care spunea despre Bahama: „Locuitorii insulelor sînt oameni de înțeles, simpli și buni iar frumusețea locurilor întrece pe aceea a oricărui altor pămînturi, așa cum ziua întrece prin splendoarea ei noaptea“.

Pentru actualii stăpîni, insulele Bahama nu constituie, însă, o simplă „curiozitate istorică“, ci o mină de aur. Afișe și pliante proclamă în tot Occidentul că insulele Bahama sînt un „rai pentru turiști“, avînd în plus avantajul că din sufele de alte locuri care candidează la „titlu de rai“ numai ele pot avea cîntea de a-l fi avut ca prim turist pe Cristofor Columb. S-ar părea că niște oameni de afaceri ingenioși l-au cointerestat la businessul lor pe marele navigator și că primul „Bine ați venit“ cu care sînt întîmpinați pe insulă cei care coboară pasarella vapoarelor sau avioanelor este însoțit de urarea de a se simți la fel de bine ca și Columb. Insulele Bahama sînt astfel plăcute pentru turiști și rentabile pentru oamenii de afaceri, dat fiind că singurul dividend pe care aceștia au trebuit să i-l plătească „partenerului lor istoric“ este un monument destul de modest, instalat în fața reședinței guvernatorului din Nassau și vopsit cu regularitate în preajma fiecărui sezon.

În ce privește frumusețile insulelor Bahama trebuie să mărturisesc că afișele multicolore nu exagerează deloc. Insulele sînt scîldate în soare, marea are aproape tot anul o temperatură de plus 24 de grade. La sfîrșitul lui decembrie apa mi s-a părut la fel de caldă ca la Ialta în iulie. Plaje splendide se întind pe lungimi de mulți kilometri, în funcție de înălțimea insulei respective iar pescuirea unui pește de o jumătate de metru e socotită o nimica toată.

Dar bogățiile subsolului? Industria? Agricultură? La drept vorbind nu există nimic din toate astea. Totul este subordonat exclusiv turiștilor străini, în cea mai mare parte americani, de pe urma cărora și trăiește colonia britanică. În cursul articolului voi mai reveni asupra acestei probleme de economie politică. Pentru moment, însă, aș dori să mă opresc asupra cuvîntului „turist“, în accepția lui obișnuită. Nimeni nu vine în Bahama cu rucsacul în spinare și cu bocanci cu talpă dublă. Prospecele arată limpede că doamnele au nevoie de rochii pentru cocteiluri iar bărbații de smockinguri, albe sau negre, după împrejurări. „Turiștii importanți“ sînt recunoscuți ca atare după bacșisurile

pe care le dau și după grosimea carnetelor de cecuri.

În afară de temperatura constantă, de plajele aurii și de marea albastră, mai sînt și alte trei argumente care militează în favoarea vizitării insulelor Bahama: puțința de a duce o confortabilă „dolce via“, de a dobindi o izolare care reduce dacă nu înlătură definitiv riscul unui scandal public și lipsa impozitelor.

„Stil britanic“ și afaceri americane

Un chelner negru aștepta răbdător comanda. Perechea de la masă nu se grăbea. El avea șaiszeci de ani, dînsa douăzeci și patru. Părul lui cărunt era despărțit în două de o cărare frumoasă și dreaptă. Buclele ei negre erau prinse la spate într-un coc. Tocmai se întorsesse spre el și mă așteptam să-i spună „Tată dragă...“ Dar mă înșelasem, căci auzii: „Sam, darling...“

Chelnerul negru stătea nemișcat. Nu-l interesa decît un singur lucru: nota de plată. Restul nu-l privea.

N-am pretenția că aș fi cunoscut de aproape „dolce via“ din Bahama. N-am vizitat cazinoul unde oricine poate juca în afară de supușii britanici cărora li se îngăduie numai să privească cum joacă alții; n-am admirat nici exotismul vieții de noapte din Bahama și nici „farmecul“ cabaretelor care sînt ca frunza și iarba. „Inițierea“ mea s-a mărginit la vizitarea insulei New-Providence, la invitația pe care mi-a făcut-o un om de afaceri de acolo, la plimbări prin Nassau și împrejurimi și la pescuitul „pe cont propriu“ în barca cu pinze a negrului Ben, pentru 6 dolari pe oră.

Nassaul face impresia unui oraș destul de vechi, strîmt dar curat. N-are monumente arhitectonice și dacă n-ar fi statuia lui Columb din fața reședinței guvernatorului și amprenta americană prezentă pretutindeni ar putea fi ușor luat drept un oraș african dintr-o fostă colonie britanică. Totul a fost construit mai mult sau mai puțin după același calapod al cuceritorilor. Bineînțeles, nu lipsește inevitabilul monument al reginei Victoria. În fiecare dimineață, tunurile de bronz de la picioarele statuii sînt curățate de un negru. În toate vitrinele magazinelor și băncilor poate fi văzut portretul Elisabetei a II-a, actuala regină a Marii Britanii. „Piața de paie“ este aidoma cu cea din Freetown (Sierra Leone). Și aici se vînd aproape aceleași obiecte: pălării, genți și sandale de paie, idoli mici și măști din lemn negru confecționate în Haiti, care a monopolizat producția lor pentru toată America centrală (așa cum Dakarul senegalez aprovizionează cu suvenir „locale“ aproape întreaga Africă).

Deosebindu-se în asta de alte colonii, cămășile albe ale funcționarilor englezi se pierd în Bahama printre cămășile multicolore americane iar clienții „pieții de paie“ din Rawson Square provin mai ales din Texas, New York și Ontario. Ca să găsesc banca engleză „Barclay's“ a trebuit să întreb un trecător dar firmele și însemnele băncilor americane și canadiene sînt vizibile de la distanță.

Pe catargele navelor ancorate în portul Nassau flutură steagul unei companii de navigație americane. Pe aeroportul din Windsor-Hill, lîngă vama colonială din Bahama, se află o vamă americană absolut independentă. După cum se vede, forma colonială britanică a căpătat un conținut mai mult american și la întrebarea ale cui sînt pînă la urmă aceste insule s-ar putea răspunde numai uzînd de formula: pe de o parte... pe de altă parte...

Urmașii foștilor aborigeni și sclavi africani constituie 88 la sută din populație. Cei mai mulți n-au altă avere decît brațele lor. Se spune că printre ei ar fi și

cîțiva oameni de afaceri, medici și juriști. Se mai spune că unii posedă cabarete și tripouri dar chiar și numai faptul că despre astfel de oameni „se spune“ face din ei o excepție.

Viitorul insulelor

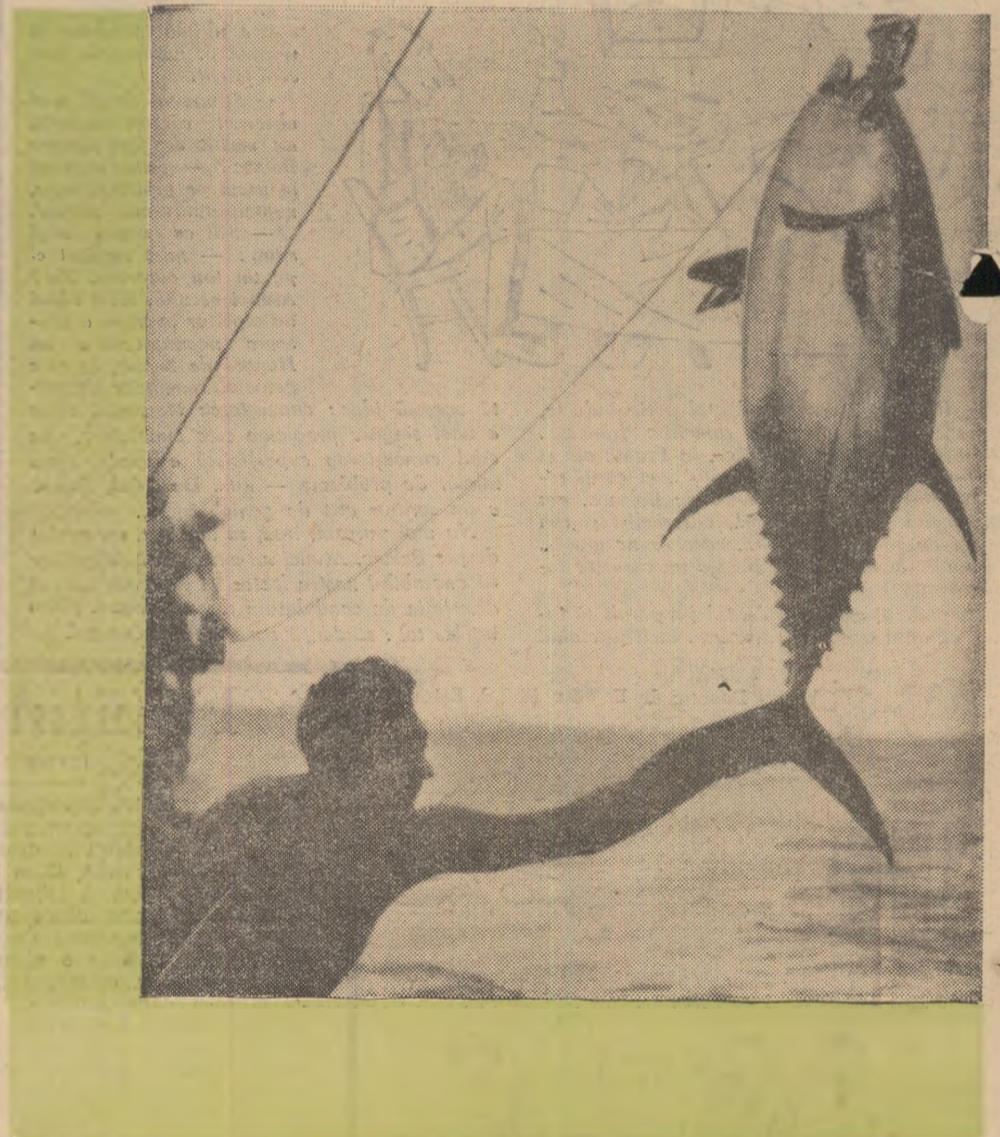
Într-o dimineață, coborînd pe plajă înainte de micul dejun am întîlnit pe chei un negru de vreo 50 de ani. M-a recunoscut, m-a salutat și, mai mult din obișnuință, m-a ispitit să plec la pescuit dîncolo de recife. Călătoria mi se părea lungă și costisitoare și mai întîi am refuzat; dar mai apoi m-am obișnuit cu gîndul, prețul nu mi s-a mai părut așa de mare și am primit.

Barca cu pinze era destul de încăpătoare. Ben m-a instalat la cîrmă și mi-a

ultimă instanță toți trăiesc din servitul turiștilor străini cu cecuri respectabile.

Desigur, fiecare din aceste profesii luate în sine nu are nimic înjositor în ea. E o muncă ca oricare alta. În Anglia pot să văd de multe ori astfel de oameni și știu că-și fac munca cu același sentiment de demnitate ca, de pildă, montorul unui „Jaguar“, de la uzinele de automobile din Coventry. Dar cînd toată populația unei țări, fie ea chiar atît de mică ca Bahama, se află în situația de chelner se schimbă lucrurile. Îndeletnicirile populației dintr-o țară determină psihologia, tonul și stilul ei. Americanii spun despre locuitorii din Bahama: „Sînt niște negri cumsecade, își cunosc lungul nasului“. Zeci de ani s-au strădui albi să sădească în sufletul negrilor din Bahama, și nu numai din Bahama, un complex de inferioritate și, din păcate, pe ici pe colo au și izbutit.

În Bahama există două partide politice: partidul unit și partidul liberal progresist. Mai simplu, însă, ele sînt numite: cel dinții — partidul albilor, al doilea — partidul populației de culoare. Ultimele alegeri pentru organele locale au fost cîștigate de partidul albilor. Pentru o țară în care nouăzeci din populație este de culoare lucrul pare un paradox. Dar într-o colonie britanică, în care americanii stăpînesc pămîntul, lucrul e ușor de înțeles. Nu e vorba numai de faptul că proprietarii a cinci sau șase parcele de pămînt din diferite districte au drept de vot în fiecare dintre ele. Cuvîntul de ordine

În jurul insulelor Bahama, ca și în întreaga mare a Caraibilor, pescuitul este extrem de abundent.

spus: — Invață, ai să te întorci marinar. Bineînțeles, m-am întors tot pieton, așa cum plecasem. Și desigur că nici n-am pescuit nimic. Ben era sincer dezamăgit dar mie nu mi-a părut rău. Avusesem prilejul să cunosc încă un om și să aflu din ce trăiește pe aceste insule.

Aproape în fața fiecărui hotel cu fațada spre mare există bărci de închiriat, ca aceea a lui Ben. Aritmetica face astfel ca Ben să fie foarte asemănător cu alți negri din Bahama care așteaptă, înclinați respectuos, comanda la o masă de restaurant, deschid prevenitor ușa taxiurilor, fac curățenie în cazinouri și cabarete, vînd suvenir și broaște țestoase vii, lungi de cîte un metru, pe cheiul portului. Căci în

al partidului albilor a fost: „Printre noi sînt mai mulți oameni culți, cu experiență, noi putem conduce mai bine“ și acest cuvînt de ordine mai este crezut de mulți.

Dar dacă lucrul mai e valabil astăzi, el nu va mai fi și în viitor. Cu prilejul întîlnirii de la Windsor-Hill dintre Macmillan și Kennedy am văzut mulți tineri cu pancarte pe care scria: „Independență, dreptate!“

Nu încapă îndoială că mai devreme sau mai tîrziu această lozincă va fi îmbrățișată de majoritatea locuitorilor insulelor Bahama.

V. Osipov